

Západočeská univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

Diplomová práce

ODKLONY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Lucie Loubková

2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Odklony v trestním řízení zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne 30.3.2012

Lucie Loubková

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D. za jeho odborné rady při zpracování mé diplomové práce. Můj dík patří také mé rodině za jejich podporu a pomoc.

Obsah

Úvod	9
1. Úvod do odklonů	11
1.1. Historický exkurz.....	11
1.2. Mezinárodní dokumenty.....	13
1.3. Restorativní a retributivní justice	14
1.4. Pojem a účel odklonů	17
Odklony	20
2. Podmíněné zastavení trestního stíhání	20
2.1. Podmínky pro uplatnění	21
2.1.1. Řízení o přečinu	21
2.1.2. Souhlas obviněného	22
2.1.3. Doznání obviněného.....	23
2.1.4. Náhrada škody	26
2.1.5. Vydání bezdůvodného obohacení	28
2.1.6. Podmínka dostatečnosti.....	28
2.2. Rozhodnutí.....	30
2.3. Osvědčení se	33
2.4. Judikatura.....	34
3. Narovnání	41
3.1. Podmínky pro uplatnění	42
3.1.1. Řízení o přečinu	42
3.1.2. Souhlas obviněného a poškozeného.....	42
3.1.3. Prohlášení o spáchání skutku.....	44
3.1.4. Náhrada škody	44
3.1.5. Vydání bezdůvodného obohacení	47
3.1.6. Peněžní částka na obecně prospěšné účely.....	47
3.1.7. Dostačující vyřízení věci	49
3.2. Výslech obviněného a poškozeného	51
3.3. Rozhodnutí.....	53
3.4. Mediace	54

3.5. Judikatura.....	55
4. Odklony ve zkráceném přípravném řízení.....	58
4.1. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	58
4.2. Odložení věci při schválení narovnání	59
5. Komparace se zahraniční úpravou odklonů	61
5.1. Rakousko	61
5.2. Polsko	63
Úvahy de lege ferenda	65
Závěr.....	66
Resumé.....	67
Seznam použité literatury	69

Seznam použitých zkratek

EÚLP – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění dodatkových protokolů, publikovaná pod č. 209/1992 Sb.

LZPS – Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

PMS – Probační a mediační služba České republiky.

TrŘ – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ZPMS – zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů

ZPr - zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala odklony v trestním řízení, jde o alternativní způsob řešení trestních věcí, odklonění se od standardního trestního řízení. Smyslem odklonů je urychlení a zefektivnění trestního procesu, snížení zatížení justičních orgánů, jejich nákladů spojených s výkonem justice. Tato snaha se projevila nejen v České republice, ale i v jiných státech a je podporována i mezinárodními organizacemi. Za hlavní cíl odklonů považuji odstranění a urovnání konfliktního vztahu mezi pachatelem trestného činu a obětí, s jejich oboustrannou aktivní spoluprací.

Ačkoli jsou některé odklony v našem právním řádu již od roku 1994, domnívám se, že veřejnost o těchto možnostech využití odklonů má stále strohé informace, a i z tohoto důvodu není odklon v praxi využíván v dostatečné míře, proto bych ráda čtenáře blíže seznámila s jednotlivými druhy odklonů a nastínila jejich výhody, které přináší nejen pro obviněného, ale i pro poškozeného. Za hlavní metodu své práce považuji analýzu současných právních předpisů, kompilace odborné literatury, článků v právnických časopisech a také judikátů, též jsem své poznatky čerpala z komentářů k trestním předpisům.

Vzhledem k velkému rozsahu tématu a poměrně limitovanému rozsahu mé práce bych ráda nastínila nejdůležitější aspekty institucí odklonů. Proto se zaměřím na aplikaci odklonů u dospělých, ač se domnívám, že z hlediska mladistvým mají odklony jistě také velký význam, ale zabývat se jimi ve své práci nebudu. Do větších detailů rozpracuji podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání, což považuji za stěžejní část své práce.

Úvodní část je věnována historii odklonům, a to nejen z pohledu našeho právního řádu, ale i z doby středověkého Egypta, Řecka a Říma, až po současnou úpravu. Zároveň jsem nastínila hlavní myšlenku odklonů, kterou je restorativní justice, tzv. obnovující spravedlnost. Po stručném objasnění pojmu a účelu odklonu následuje již zmíněná hlavní kapitola podmíněné zastavení trestního stíhání a poté narovnání. V jedné z kapitol odklonů se věnuji též odklonům ve zkráceném přípravném řízení.

Uskutečným také komparaci se zahraniční úpravou odklonů, a to konkrétně s rakouskou a polskou. V závěru své práci poukážu na případné nedostatky právní úpravy odklonů a pokusím se navrhnout jejich změny v úvahách de lege ferenda.

Diplomová práce je zpracována podle právního stavu účinného ke dni 1.1.2012.

1. Úvod do odklonů

Po roce 1989 v České republice probíhaly zásadní ekonomicko - politické změny a docházelo k nárůstu kriminality, tudíž také ke zvýšení počtu trestních věcí, které musí soudy projednat. To znamená pro orgány činné v trestním řízení přírůstek projednávaných věcí, délka trestních řízení roste a dochází i k nemalým průtahům v rozhodování. Bylo třeba této situaci pomoci, přesunout řešení části trestních věcí do předzodkusového stadia trestního řízení, a ulehčení činnosti soudů je jedním ze základních prostředků, jak přispět ke zkrácení doby konání trestního řízení a snížení nákladů na jeho provádění.

V souladu s doporučením Rady Evropy č. 18 ze dne 17.9.1987 o zjednodušení trestního řízení proto novela trestního řádu v roce 1993 zavedla vedle obvyklého projednávání věci v hlavním líčení i alternativní způsob trestního řízení, tzv. odklony v trestním řízení, které umožní projednat věc mimo hlavní líčení a trestní řízení neskončí rozhodnutím o vině, případně trestu. Zákon č. 292/1993 Sb. s účinností od 1.9.1994 zavedl do trestního řádu institut trestního příkazu (§ 314e - § 314g TrŘ) a institut podmíněného zastavení trestního stíhání (§ 307 a §308 TrŘ). Novela trestního řádu v roce 1995 provedená zákonem č. 152/1995 Sb. s účinností od 1.9.1995 zavedla institut narovnání (§ 309 - § 314).¹ Následovala novela trestního řádu v roce 2004, zákonem č.283/2004 Sb. s účinností od 1.7.2004 bylo zavedeno podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení (§ 179g a §179h), odložení věci při schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení a odstoupení od trestního stíhání mladistvého. V návrhu nového trestního řádu je navrhován další typ odklonu, a to dohoda o vině a trestu.

1.1. Historický exkurz

Již ve starověkém Egyptě, Mezopotámii, Řecku a Římě byla trestní spravedlnost svěřena do pravomoci soudních institucí, které byly sjednoceny s existencí státu, avšak během politicky nestálých situací raného středověku opět pojali zločin jako otázku týkající se pouze viníka a poškozeného, kterou si tedy

---

¹ Vantuch, P., Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu, *Právní rozhledy*, 1998, č. 8

v rámci svého sociálního společenství urovnali samo mezi sebou. Takovéto vypořádání mohlo mít formu krevní msty, „oko za oko, zub za zub“, nebo následně upřednostňovaným nahrazením způsobené škody výkupem z krevní msty, což bychom mohli nazvat jako jednu z forem narovnání. Stát si získal svou stabilitu v trestní politice až během 12. století, poté vývoj již směřoval k pojetí retributivní justice, kde je zločin chápán jako konflikt mezi jednotlivcem a státem.

Ve druhé polovině 20. století se v Kanadě, USA a posléze také v západní Evropě začínají tvořit představy o restorativní justici, do popředí se dostala otázka, zda soudy berou v úvahu potřeby poškozených a zda uspokojivě chrání jejich práva. Na povrch vyplývá teorie o omezení pravomoci státu v případě řešení trestních věcí a podpoře přímých účastníků, tedy pachatele a poškozeného, při řešení těchto konfliktů a jejich následků.² Popud k této myšlence byl poválečný vývoj kriminality v Japonsku, na rozdíl od ostatní států, kde kriminalita převážně rostla, zde klesala. Komparativní analýzy odhalily, že v Japonsku v praxi stále užívají instituty a mechanismy jako je omluva, lítost, náprava, pokání a odpuštění, a tím si vysvětlili klesající trend vývoje kriminality. Západní svět se tímto, i když v odlišné míře, inspiroval.³

Z plánů, jak naplnit smysl restorativní justice a prosadit její nejdůležitější zásady do praxe, a které se ve velkém rozsahu uplatňují právě v rámci aplikace odklonů, je nejvíce známá mediace, tj. zprostředkování urovnání vzájemných vztahů mezi jednotlivými subjekty dotčenými trestným činem.⁴ V šedesátých letech dvacátého století začala anglosaská kultura využívat mediace, nejprve v občanskoprávních sporech, později i v trestněprávních oblastech. V roce 1974 začala Kanada aplikovat mediační program v trestních věcech, následně se mediace začala využívat v USA, Austrálii a na Novém Zélandě. V Evropě mediace našla uplatnění nejdříve ve Velké Británii a Skandinávii, postupem času i v ostatních státech západní a střední Evropy.⁵ O odklonech v trestním řízení v České republice

---

² Karabec, Z. Nové možnosti pro trestní justici. *Kriminalistika*. 2003, roč. 36, č. 2, s. 8

³ Válková, H.; Sotolář, A. Restorativní justice – trestní politika pro 21. století? *Trestní právo*. 2000, roč. 5, č. 1, s. 7

⁴ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 12

⁵ Fenyk, J.; Sotolář, A.; Sovák, Z. et al. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2001, roč. 6, č. 5, s. 19

se v širším rozsahu dá hovořit až po listopadu 1989, neboť tehdejší režim se silně držel retributivní justice.

1.2. Mezinárodní dokumenty

Institutům alternativního řešení trestních věcí, aby proběhly mimo standardní trestní řízení, se věnuje již dlouhou dobu také velké množství mezinárodních institucí, jako např. OSN a Rady Evropy. Nejen tyto, ale i jiné mezinárodní organizace, připravily několik mezinárodních úmluv a přijaly řadu usnesení a doporučení, které se týká dané problematiky.⁶ Výhradně odklonům se tato doporučení nevěnují, ale některá z nich se jich alespoň z velké části dotýkají.

Ve všeobecné rovině se otázkou alternativního řešení trestních věcí mimo standardní trestní řízení zabýval sedmý kongres o prevenci kriminality a zacházení s pachateli konaný v roce 1985 v Miláně, který přijal rezoluci č. 16. Řada významných doporučení byla projednána také na následujícím VIII. kongresu OSN v Havaně v roce 1990. Kongresy v nich doporučily rozšiřování alternativ, mimo jiné i zvláštních způsobů řešení trestních věcí mimo standardní soudní řízení. Potřeba účelného využívání mediace a alternativních způsobů řízení zaznívá pravidelně i na mezinárodních kongresech trestního práva, a to již od roku 1979, kdy se konal XII. kongres v Hamburku. Také XIII. kongres v Káhiře konaný v roce 1984 se ve třetí sekci věnoval odklonu od běžného způsobu řízení v trestních věcech. Výsledky těchto jednání se pak promítly do obsahu několika dokumentů.⁷

Jeden z nejpodstatnějších dokumentů je doporučení Rady Evropy č. R (87) 18 k zjednodušení trestního řízení. Toto i další doporučení staví na jisté mediační či probační spolupráci, vznikl zde i zvláštní výbor expertů pro mediaci v trestních věcech, který vypracoval novou normu věnující se speciálně mediaci v trestních věcech, tento dokument nalezneme ve formě doporučení Rady Evropy č. R (99) 19. Všechna tato doporučení i směrnice zdůrazňují nutnost orientovat se na individualizaci přístupu k obviněným a poškozeným, přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu a motivům trestné činnosti. Na využívání alternativ k potrestání

---

⁶ Fenyk, J.; Sotolář, A.; Sovák, Z. et al. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2001, roč. 6, č. 5, s. 23

⁷ Fenyk, J.; Sotolář, A.; Sovák, Z. et al. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2001, roč. 6, č. 5, s. 23

je kladen čím dál větší důraz, umožňuje specifické řešení stíhání trestné činnosti a přihlíží k zájmům všech subjektů, kterých se trestní řízení týká. Tuto změnu odstartovalo především již výše zmíněné doporučení Rady Evropy č. R (87) 18.⁸

1.3. Restorativní a retributivní justice

Proces uplatňování odklonů v trestním řízení souvisí s konceptem tzv. restorativní justice neboli obnovující spravedlnosti, kdy je zájem dán především na obnovu narušených vztahů mezi pachatelem a obětí - poškozeným. Naproti tomu v tradičním modelu retributivní neboli trestající (odplatné) justice je za oběť považován stát. V retributivním řízení se hájí především zájmy státu, je zde snaha ochránit především stát, resp. společnost před pachatelem, spravedlnost se soustředí na obviněné, na oběti se do značné míry nedbá, nemohou posuzovat otázky viny ani se vyjádřit ohledně trestu, trest je chápán pouze jako odplata za trestný čin. Informace o stádiu řízení či snaha domoci se odškodnění je značně nesnadná, oběť je tedy převážně v pasivním postavení a preventivní působení na obviněného je také potlačeno. Jako další záporný důsledek vidím přetíženost soudů a přeplnění věznic. Na druhou stranu i obvinění jsou v řízení v pasivním postavení, zaměřují se pouze na uplatnění obhajoby a neuvědomují si tak důsledky svého jednání ve všech jeho souvislostech. Průběh řízení ani uložený trest je pak nemůže dostatečně motivovat k řádnému životu bez konfliktu se zákony.⁹ Nový směr restorativní justice pronikl z USA a později přes západní Evropu kvůli kritice předchozího pojetí spravedlnosti, k trestnému činu se staví naprosto rozdílně, spatřuje zde hlavně poškození jedné osoby druhou, nikoliv útok na stát.¹⁰

Jeden ze zakladatelů restorativní justice Howard Zehr nastínil srovnání staré (retributivní) a nové (restorativní) justice takto:¹¹

---

⁸ Fenyk, J.; Sotolář, A.; Sovák, Z. et al. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2001, roč. 6, č. 5, s. 23

⁹ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000

¹⁰ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000

¹¹ Zehr, H.: *Changing Lenses*. HeraldPress, Scottsdale. 1990 in Válková, H., Sotolář, A. Restorativní justice – trestní politika pro 21. Století. *Trestní právo*. 2000, č. 1. s. 6

Zločin je definován jako újma způsobená státu.	Zločin je definován jako újma způsobená Jednotlivci jiným jednotlivcem.
Pozornost je soustředěna na zavržení a odsudek vycházející z viny z minulosti.	Pozornost je soustředěna na řešení problému budoucí odpovědnosti a závazku.
Způsobení újmy jako prostředek potrestání a prevence recidivy.	Restituce jako prostředek nápravy mezi oběma stranami.
Dotčené sociální společenství je odsunuto na vedlejší kolej a je abstraktně/formálně reprezentováno státem.	Společenství se stává aktivním činitelem restorativního procesu.
Pachatel zůstává pasivním objektem procesu.	Stimulace pachatele k převzetí aktivní odpovědnosti.
Odpovědnost pachatele za delikt vede k jeho potrestání.	Odpovědnost pachatele za delikt vede k součinnosti při nápravě způsobených škod.
Závislost výsledků trestní věci na aktivitě profesionálů (policistů, soudců, obhájců).	Aktivní zapojení všech účastníků trestního konfliktu (pachatele, oběti, společenství).
Závazek vůči abstraktnímu státu a společnosti.	Závazek vůči konkrétní oběti zločinu.
Dlouhodobá stigmatizace pachatele.	Stigmatizace odčinitelná aktivitou pachatele při nápravě škod.
Zločin vnímám optikou formálně právních termínů.	Zločin vnímám v kontextu všech morálních, sociálních a ekonomických aspektů.

Toto vymezení se může zdát příliš zjednodušené, ale domnívám se, že hlavní myšlenka proměny retributivní v restorativní justici je zde zachycena. Jde především o to, že odezvou na spáchaný trestný čin nemusí být pouze trest, ten by měl přijít, až pokud nelze trestný čin vyřešit jinak, ale hlavně vyřešení konfliktu mezi pachatelem a obětí. Už samotné projednávání trestného činu může v pachatelích vzbudit pocit viny, lítosti a i jejich další jednání či smýšlení může být poté naprosto odlišné. Pachatelé musí proniknout do svého jednání, porozumět důsledkům ve všech souvislostech, plně si uvědomit vlastní odpovědnost, nikoliv jen posuzovat trestněprávní důsledky pro sebe sama.

V restorativním pojetí nemá být trestný čin chápán jako přestoupení pravidel, ale jako konflikt mezi dvěma, eventuálně i více, osobami, který následně souvisí s újmou spáchanou na oběti, tu lze chápat jako újmu materiální, fyzickou, psychickou, o ztrátu společenského postavení, narušení sociálních vazeb, osobního a rodinného života.¹² Řešení konfliktu by mělo být především v rukou těch, kterých se dotýká, tzn. pachatele, oběti a dalších dotčených osob, společně by měli najít řešení, jak navrátit vše do původního stavu, vše se zřetelem na individuální zájmy a potřeby. Je zjevné, že restorativní justice stojí na třech základních pilířích, které tvoří: vzniklé újmy a s nimi související potřeby, povinnosti a závazky, které vycházejí z toho, co bylo trestným činem narušeno a angažovanost a účast těch, kterých se trestný čin a jeho řešení týká. Zaměřuje se na újmy vzniklé trestným činem a usiluje o zohlednění potřeb poškozeného, dále podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.¹³ Jde zde i o společenský zájem, napravení narušených vztahů, pachatel, který se aktivně účastnil řešení konfliktu, tak sám může poté nalézt lepší společenské i pracovní uplatnění, plnohodnotný život bez střetů se zákonem.

---

¹² Karabec, Z. *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003

¹³ Zehr, H. *Úvod do restorativní justice*. Přeložila Ludmila Hasmanová a Lenka Ouředníčková. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. 2003. s. 17

V současné době se v našem systému prolínají oba modely, jak retrobutivní, tak restorativní justice, navzájem se doplňují a ovlivňují. Oba modely musí být vyvážené, aby justice mohla rychle a zároveň spravedlivě posuzovat každý případ.¹⁴

1.4. Pojem a účel odklonů

Odklon (z anglického slova diversion) je chápán jako alternativní způsob řešení trestních věcí, instituty odklonů vychází z angloamerického trestního procesu, jejichž podstata vychází z toho, že řízení není ukončeno rozsudkem, ale od tohoto cíle se odkloní a věc skončí jinak, jde tedy o určitou alternativní podobu naplnění trestní spravedlnosti.¹⁵ V našem právním řádu není nikde stanovena jeho přesná legální definice. Trestní řízení se nekoná v jeho celé, standardní podobě, jednak může skončit prostřednictvím trestního příkazu § 314e a násl. TrŘ nebo aplikací tzv. odklonu v trestním řízení, podle některých názorů je i trestní příkaz chápán jako jedna z forem odklonu.¹⁶ Trestní příkaz má však v podstatě pouze zrychlit a zefektivnit trestní řízení, proto ho já nepovažuji za odklon v prvém slova smyslu a podrobněji se mu ve své práci věnovat nebudu. V užším pojetí odklonu můžeme rozumět jako odklonění od standardního řízení před soudem, tzn. hlavní líčení, které bude zakončeno vyhlášením rozsudku o vině, příp. trestu, nebo v širším pojetí, kdy můžeme mezi tyto odklony zařadit i zvláštní postupy, které tkví ve vynětí trestní věci z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, učiní je tyto orgány samostatně v rámci jejich kompetencí, a to zejména upuštěním od stíhání pro neúčelnost nebo přenechají jejich vyřízení jinému orgánu.¹⁷ Já se odklonům budu věnovat v užším pojetí, tedy jako postupům využívaným alternativně oproti standardnímu trestnímu řízení a zvláštním formám reakce na trestnou činnost představující alternativu k tradičnímu trestu odnětí svobody.¹⁸

Podle úpravy v českém trestním právu procesním patří mezi odklony podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307 a 308 TrŘ), včetně podmíněného

¹⁴ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 9

¹⁵ Fenyk, J., Sotolář, A., Sovák, Z. Mediacce jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 1997, č. 7-8, str. 20-22

¹⁶ Ščerba, F. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*. 2009, č.2, s. 33

¹⁷ Palovský, T. K některým problematickým aspektům odklonů v trestním řízení. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 3, s. 24

¹⁸ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000

odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení (§ 179g a 179h TrŘ), narovnání (§ 309 a násl. TrŘ), včetně odložení věci při schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení (§ 179c odst. 2 písm. f) TrŘ), odstoupení od trestního stíhání mladistvého (§ 70 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZSM) a trestní příkaz (§ 314e TrŘ).¹⁹

Odklon v tomto smyslu skýtá řadu předností, zvýšení hospodárnosti trestní justice, zkracování doby trestního řízení, účast poškozeného na výkonu trestní spravedlnosti, uspokojení v materiálních i morálních hodnotách. Odklony se rovněž dají použít u méně závažné trestné činnosti, čímž se lépe rozliší trestní odpovědnost.²⁰ Zejména tedy u nedbalostní trestné činnosti, u mladistvých, drogově závislých, duševně nemocných.

Aby odklon dostal svého účelu, je třeba, aby ho bylo možné aplikovat již v předsoudním stadiu trestního řízení, aby mohl rozhodnout státní zástupce. Lze tedy namítnout, že je tento požadavek v rozporu se základním ústavněprávním principem, podle kterého o vině a trestu za trestné může rozhodovat pouze soud – čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ačkoli některé odklony jsou svými důsledky pro pachatele obdobné trestům, podmíněné zastavení trestního stíhání či podmíněné odložení podání návrhu na potrestání jsou určitým procesním protějškem podmíněného odsouzení, narovnání je do určité míry protějškem peněžitého trestu, zásadní rozdíl vidím především v tom, kdy je o nich rozhodováno a v označení, odklony nejsou formálně označeny jako trest. Zároveň jsou při aplikaci odklonů na obviněné kladeny určitá výchovná působení, v případě podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení návrhu na potrestání je stanovena zkušební doba, v případě narovnání je to složení přiměřené částky určené k obecně prospěšným účelům. Je zde požadován dobrovolný souhlas obviněného s odklonem, dobrovolné doznání, ani k jednomu nesmí být obviněný za žádných okolností

---

¹⁹ Tuto klasifikaci uvádí shodně: Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 18.; Kratochvíl, V., Fenyk J., Kalvodová, V. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009. s. 469.; Musil, J.; Kratochvíl, V.; Šámal, P. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přeprac. a dopl. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2007. s. 832. a Šubrt, M. *Zvláštní způsoby řízení. 1. část. Trestní právo.* 2009, roč. 13, č. 3. s. 14)

²⁰ Ščerba, F. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue.* 2009, č.2

donucován. Rovněž zde stále platí presumpce nevinny, i po aplikaci odklonu, např. v případě podmíněného zastavení trestního stíhání, pokud se pachatel ve zkušební době neosvědčí, v dalším pokračujícím trestním stíhání musí orgány činné v trestním řízení i další subjekty plně respektovat presumpci nevinny.²¹ V ohledu na všechny tyto okolnosti lze konstatovat, že obviněným v případě uložení odklonu není vyslovena vina ani uložen trest, a proto čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 LZPS není porušován. Ani čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech nebo čl. 14 odst. 1 Paktu o občanských a politických právech není porušován, jelikož vyjádřením souhlasu s aplikací odklonu se obviněný vzdává těchto práv.²² I po vyslovení souhlasu s odklonem může obvinění i poškozený vzít souhlas zpět, bylo-li již vydáno rozhodnutí, lze proti němu podat stížnost, aby věc byla před soudem projednána v řádném procesu.

Právní mocí rozhodnutí o odklonu nastává překážka věci rozhodnuté, jak i judikoval Evropský soudní dvůr, že i v případě, pokud je pachatel trestného činu potrestán mimosoudním způsobem, jsou soudy v jiných členských státech Evropské unie povinny respektovat zásadu *ne bis in idem*.²³

Mezi hlavní argumenty podporující aplikaci odklonu v trestním řízení tedy patří:

- a) racionalizace systému trestní justice;
- b) řešení konfliktu mezi obviněným, poškozeným a státem;
- c) vyvarování se nadměrné stigmace obviněného;
- d) nalezení a používání méně intenzivních, ale dostatečně efektivních forem státního donucení;
- e) zabezpečení pomoci oběti poškozené trestným činem.²⁴

---

²¹ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000

²² Tak judikoval Evropský soud pro lidská práva ve věci *Deweer vs. Belgie*. Srov. Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Orac, 2002. s. 97

²³ Srov. rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 11. 2. 2003 ve spojených věcech sp.zn. C 187/01 (*Hüseyin Gözütok*) a sp. zn. C-385/01 (*Klaus Brügge*).

²⁴ Šámal, P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008

Odklony

2. Podmíněné zastavení trestního stíhání

Jako první odklon bylo do našeho právního řádu novelou provedenou zákonem č. 292/1993 Sb., s účinností od 1. 1. 1994 zavedeno podmíněné zastavení trestního stíhání, nalezneme ho v ustanovení § 307 a § 308 TrŘ. Podle důvodové zprávy je jeho smyslem ušetřit práci orgánům činným v trestním řízení tím, že nebudou do značné míry zbytečně provádět celé trestní řízení tam, kde lze jeho účelu dosáhnout jednodušším způsobem.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je zakotveno v třetím oddílu hlavy dvacáté trestního řádu, jako jeden ze zvláštních způsobů řízení. Jedná se o realizaci jedné z možností, jak v trestním řízení dosáhnout tzv. odklonu od jeho normálního průběhu, kdy trestní řízení končí jiným způsobem než rozhodnutím soudu o vině či nevině obviněného. Podmíněné zastavení trestního stíhání je prostředkem sloužícím k narovnání mezi pachatelem trestného činu a poškozeným. V zájmu upravení jejich vztahů zákon umožňuje dočasně ustoupit od trestního postihu obviněného, při současném stanovení podmínek, směřujících k naplnění zákonného účelu trestního řízení jednodušším způsobem a s výrazně větším výchovným dopadem. O podmíněném zastavení trestního stíhání může rozhodnout soud, vhodnější však je, aby již v přípravném řízení rozhodl státní zástupce. Základním principem je dočasné zastavení trestního stíhání s tím, že pokud obviněný vyhoví určeným podmínkám po stanovenou zkušební dobu, bude jeho trestní stíhání zastaveno definitivně.²⁵

V řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání se tedy nerozhoduje o tom, zda obviněný skutečně spáchal nebo nespáchal trestný čin a neukládá se žádný trest. To znamená, že v případném dalším řízení může být obviněný odsouzen nebo i zproštěn obžaloby, a v případě odsouzení mu může být uložen jakýkoliv zákonem předpokládaný trest.²⁶

Řešení věci podmíněným zastavením trestního stíhání může doporučit kterákoli ze stran trestního řízení nebo jiná osoba, jako je mediátor, probační úředník,

---

²⁵ Musil, J.; Kratochvíl, V.; Šámal, P. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 840

²⁶ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 689

zájmové sdružení občanů, z vlastního podnětu může též rozhodnout soud nebo státní zástupce. Vzhledem k tomu, že se jedná o fakultativní postup, jeho uplatnění je pouze na úvaze soudu nebo státního zástupce. Státní zástupce může podmíněně zastavit trestní stíhání kdykoli od zahájení trestního stíhání²⁷ do podání obžaloby²⁸, vzhledem k účelu institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, zrychlení a zefektivnění trestního procesu, by měl vždy rozhodovat již státní zástupce.

2.1. Podmínky pro uplatnění

V ustanovení § 307 TrŘ je stanoveno, že *v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže:*

- a) obviněný se k činu doznal,*
- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradu uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,*
- c) vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání,*
a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

2.1.1. Řízení o přečinu

První podmínkou pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání je, že se jedná o řízení o přečinu.

S novým trestním zákoníkem přišla kategorizace trestných činů, a to na přečiny a zločiny (srov. § 14 TrZ). Pod pojmem přečiny rozumíme *všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let*. Novela trestního řádu, provedená s účinností od 1. ledna 2010 zákonem č. 41/2009 Sb., odrazila také změnu do institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Okruh trestních činů dolosných takto zůstane v podstatě stejný, výrazně se ovšem rozšíří výčet trestných činů

---

²⁷ srov. § 160 odst. 1 TrŘ

²⁸ srov. § 176 TrŘ

nedbalostních, neboť pod kategorii přečinů nadále spadají všechny culposní trestné činy bez výjimky.²⁹ Z důvodové zprávy vyplývá, že se jedná o reakci na úpravu některých trestních sazeb u nedbalostních trestných činů v souvislosti s obecným zpřísněním trestní politiky. V těchto případech by nadále nebylo možné využívat odklonů, protože by uvedená trestní sazba převyšovala stanovenou hranici pěti let odnětí svobody, ačkoliv ostatní okolnosti by využití této alternativy umožňovaly. Tato systémová změna má být základem dalšího důslednějšího promítnutí kategorizace trestných činů do procesních ustanovení, k němuž by podle očekávání mělo dojít v souvislosti s připravovanou rekonstrukcí trestního řádu.³⁰

V řízení před soudem může o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhodnout především samosoudce, neboť půjde o trestné činy, k jejichž projednání je zpravidla příslušný.³¹

Tato podmínka, zda se jedná o přečin, by měla být zkoumána jako první, jelikož se nedá žádným způsobem napravit, pokud nepůjde o přečin, nelze ani uplatnit institut podmíněného zastavení trestního stíhání, a to ani v případě, že by další podmínky byly splněny.

2.1.2. Souhlas obviněného

Druhou podmínkou je souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání, který nesmí vzbuzovat žádné pochybnosti, uplatní se zde obecná ustanovení o náležitostech podání.³² Pokud navrhne postup podle § 307 odst. 1 TrŘ obhájce obviněného, je zapotřebí, aby rozhodující orgán nepochybně zjistil, zda obviněný s navrhovaným postupem souhlasí, musí si tedy vyžádat stanovisko obviněného, pokud ho již v písemné formě nepředložil sám obhájce. V případě, že by obviněný s podmíněným zastavením trestního stíhání nesouhlasil, má jeho stanovisko přednost před postupem, který navrhl jeho obhájce. Pokud je obviněný zastupován obhájcem, jsou jejich názory ve většině případů totožné, někdy však obviněný s podmíněným zastavením trestního stíhání nesouhlasí, a to, pokud je přesvědčen, že v dalším řízení

---

²⁹ Jelínek, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. s. 918

³⁰ Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád: Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 2. díl – Trestní řád. Praha: Linde, 2010. s. 836

³¹ srov. § 314a odst. 1 TrŘ

³² srov. § 59 odst. 1 TrŘ

bude prokázána jeho nevina, někteří obvinění se obávají, že se neosvědčí ve zkušební době, která je spojena s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Jako souhlas obviněného lze též považovat jeho návrh na podmíněné zastavení trestního stíhání. Obviněný může dát svůj souhlas i do protokolu, pokud ho vyšetřovatel o této možnosti poučí, např. v souvislosti s prostudováním spisu. Jestliže tento postup přichází v úvahu až podle názoru státního zástupce, pokračuje se obdobně, obviněný je poučen, vyslechnut do protokolu, může se k tomu vztahovat i zvláštní písemné vyjádření. Jestliže v hlavním líčení navrhne obhájce obviněného, aby soud postupoval podle § 307 odst. 1 TrŘ, je nutné, aby soud dotazem na obviněného zjistil, zda s navrhovaným postupem souhlasí, jeho vyjádření opět uvede do protokolu.³³

Souhlas obviněného musí být učiněn způsobem nevzbuzujícím pochybnosti a je třeba jej odlišit od doznání. Souhlas si pře vlastním rozhodnutím opatřuje v přípravném řízení zásadně státní zástupce, i když nelze vyloučit, že takovýto souhlas zaznamená do protokolu policejní orgán a v řízení před soudem soudce, příp. asistent soudce, vyšší soudní úředník nebo soudní tajemník.

Souhlas poškozeného, na rozdíl od souhlasu obviněného, není v případě podmíněného zastavení trestního stíhání vyžadován. Nesouhlas poškozeného tedy nemůže být v konkrétním případě překážkou v uplatnění tohoto institutu, pokud jsou jinak splněny zákonné podmínky a orgán činný v trestním řízení tento postup pokládá za dostačující.³⁴

2.1.3. Doznání obviněného

Další podmínkou je doznání obviněného k trestnému činu, pro který je stíhán (§ 307 odst. 1 písm.a) TrŘ). Doznání se musí vztahovat na celý skutek, na všechny jeho skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky stíhaného trestného činu, tzn. i na zavinění a protiprávnost. Doznání se však nevztahuje k právní kvalifikaci, pouze ke skutkovým okolnostem. Čin nesmí být spáchán z hlediska obviněného za podmínek některých okolností vylučujících protiprávnost³⁵, např. nutná obrana. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že obviněný s podmíněným zastavením trestního

---

³³ srov. Vantuch, P. Podmíněné zastavení trestního stíhání a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1997, č. 8

³⁴ Šámal, P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008

³⁵ viz § 28 – 32 TZ

stíhání souhlasí, neboť souhlas obviněného je jen jednou z dalších podmínek pro uplatnění tohoto institutu. Postačí však, že obviněný dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se trestného činu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že je vinen určitým trestným činem.

Z procesního hlediska musí být doznání opatřeno přípustným způsobem v souladu s § 91 až § 95 TrŘ. Doznání obviněného se musí uskutečnit v rámci jeho výslechu a v souladu se všemi procesními předpisy se musí zachytit v takové podobě, aby bylo v řízení před soudem použitelné jako důkaz. Doznání obviněného se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a musí být podporováno i ostatními důkazy. Nestačilo by tedy, kdyby se obviněný doznal ke skutkovým okolnostem, ale skutkově by popřel úmyslné či nedbalostní zavinění. Jak uvedl v jednom ze svých rozhodnutí Nejvyšší soud, *zákon nevyžaduje, aby obviněný doznal, že je vinen určitým trestným činem, ale je nutno, aby uvedl takové skutečnosti, jež by ve svém souhrnu umožňovaly závěr, že se trestného činu dopustil. To znamená, že nestačí, doznal-li se obviněný ke skutkovým okolnostem, ale skutkově popřel své zavinění v zákonem předpokládané formě úmyslu či nedbalosti.*³⁶

Jak vyplývá z ustanovení § 92 odst. 1 TrŘ, obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k doznání, proto se vyšetřovatel ani jiný orgán činný v trestním řízení při informování obviněného nesmí dostat do rozporu s tímto ustanovením. Pokud je obviněný přesvědčen o své nevině, nebo je nevinný, je neakceptovatelné, aby se doznal pouze pro příslib podmíněného zastavení trestního stíhání či možnosti jeho aplikace. Samotné opakování informace o využití tohoto odklonu by mohlo být bráno jako nepřímé donucení k doznání. Právě doznání bývá často překážkou odklonu, obvinění se obávají, že v případě doznání soud, nebo v přípravném řízení státní zástupce, trestní stíhání nezastaví a právě doznání napomůže jejich odsouzení. Často nejsou plně seznámeni s tímto institutem, zvláště v případech, kdy se hájí sami, obhájce by je mohl plně obeznámit s podmínkami institutu podmíněného zastavení trestního stíhání a obviněný se poté sám může rozhodnout k doznání a souhlasit s využitím tohoto odklonu. Může zde být i určitý psychický blok z doznání, že by mohlo být následně použito proti nim, jiní se nemohou vypořádat s tím, že by se měli

---

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. 3 Tdo 263/200

doznat ze spáchání trestného činu, jehož spáchání opakovaně do protokolu popírali.³⁷ Praxí se dospělo k tomu závěru, že se k doznání v dalším řízení nepřihlíží jako k důkazu a nemůže být použito proti obviněnému.

Z doznání obviněného lze ovšem vycházet jen tehdy, když nevzbuzuje s ohledem na ostatní výsledky vyšetřování pochybnosti a je spolu s nimi dostatečným podkladem pro právní kvalifikaci přečinu. Pokud nevzniknou pochybnosti o pravdivosti doznání, není vyloučeno, aby kromě řádného výslechu obviněného do protokolu byly skutečnosti, které lze zjistit z dalších důkazů, zvláště pak výpovědi svědků, zachyceny pouze ve stručných úředních záznamech, což bude užitečné zejména v případech, kde předchází zkrácené přípravné řízení³⁸, v němž byl procesně protokolárně vyslechnut zpravidla jen podezřelý, byť s formálními i obsahovými náležitostmi takového výslechu jako výslechu obviněného.³⁹ Záleží také na stadiu řízení, podle toho jsou kladeny různé nároky na objasňenost věci a rozsah, v jakém je třeba rozhodnutí opřít o důkazy zachycené v procesní formě použitelné v hlavním líčení.

V případě, že jsou mezi výpovědí obviněného a dalšími důkazy takové rozpory, že neumožňují dovést naplnění skutkové podstaty určitého trestného činu, a učinit tak závěr o důvodnosti jeho kvalifikace, mohou se tyto rozpory odstranit jen projednáním věci v hlavním líčení, a to i v případě, že se týkají jen otázky rozsahu způsobené škody významné z hlediska právního posouzení.⁴⁰ Pravdivost doznání je třeba ověřovat i dalšími důkazy, neboť je třeba vycházet z ustanovení § 2 odst. 5 TrŘ, kde je stanoveno, že doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. Nutnost v prokázání doznání dalšími důkazy viděl i Nejvyšší soud, *i když rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání není rozhodnutí definitivním, a zejména není rozhodnutím o vině a trestu, přesto musí orgány činné v trestním řízení objasnit*

---

³⁷ srov. Vantuch, P. Podmíněné zastavení trestního stíhání a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1997, č. 8

³⁸ srov. § 179a a násl. TrŘ

³⁹ srov. § 179 b odst. 2 TrŘ

⁴⁰ Šámal, P.; Král, V.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002

*základní skutečnosti natolik, aby doznání obviněného nebylo osamoceným důkazem a aby korespondovalo v zásadních rysech s ostatními důkazy.*⁴¹

2.1.4. Náhrada škody

Další podmínkou je *nahradit škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřít dohodu, anebo učinit jiná potřebná opatření k její náhradě ve smyslu § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ.* Základ, jak urovnat konflikty mezi obviněným a poškozeným je odstranění škodlivých následků, tedy nahradit vzniklou škodu. Obviněný se musí s poškozeným v souvislosti se škodami způsobenými trestným činem beze zbytku finančně vypořádat, mohou spolu uzavřít dohodu o vyrovnání svých závazků nebo obviněný učiní jiná dostatečná opatření k uhrazení způsobené škody. To platí i o škodě, která není znakem skutkové podstaty trestného činu. Účinná opatření k náhradě škody musí obsahovat všechny poškozené činitele v dané věci.⁴²

Náhrada škody způsobené trestným činem by měla být pravidelným způsobem vyrovnání obviněného s poškozeným. Při zjišťování splnění této podmínky se uplatní obecná úprava náhrady škody stanovená v ostatních právních předpisech⁴³, podle konkrétního případu se bude lišit rozsah a způsob náhrady škody⁴⁴. Základem bude vyjádření poškozeného, které musí být ověřeno orgány činnými v trestním řízení, aby nevznikaly o výši škody či její náhradě pochybnosti. Je vhodné, aby dohoda byla uzavřena písemně nebo uvedena do protokolu, pouhý slib obviněného, že nahradí škodu, nestačí, nelze jej považovat ani za jiné opatření k náhradě škody⁴⁵, taktéž proto, že tvrzení obhájce nebo obviněného o uzavření dohody je třeba vždy ověřit dalšími důkazy. Tato náhrada škody může mít i povahu narovnání v občanskoprávním smyslu.

Pokud se řízení účastní více obviněných či poškozených, může být podle Nejvyššího soudu rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání, pokud *uzavřením dohody o náhradě škody s jedním z obžalovaných poškozený jednoznačně*

---

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. 8 Tdo 143/2007

⁴² Šámal, P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008

⁴³ např. § 420 a násl. ObčZ, § 373 a násl. ObchZ, § 250 a násl. ZPr

⁴⁴ srov. § 442 až 450 ObčZ, §257 až 264, § 268 až 275 ZPr, § 373 až 386, 469, 470 ObchZ

⁴⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. 4 To 424/1996 (R 27/1997)

vyjádřil svou vůli ohledně výše svého požadavku na náhradu škody vůči tomuto obžalovanému. Proto i v případě, že taková dohoda nepokrývá celou škodu způsobenou více pachateli, je třeba mít za to, že jedna ze zákonných podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání tohoto obžalovaného je splněna.⁴⁶

V případech, kdy je více poškozených, musí být podmínka náhrady škody splněna u všech poškozených.

Nejčastěji bývá škoda nahrazena penězi, výjimečně může být náhrada škody spojena s uvedením věci v předešlý stav, jako další možností obviněného je uzavření dohody o náhradě škody s poškozeným, opět je vhodné, aby dohoda byla písemná či uvedená v protokolu, nicméně je zajištěna tím, že v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se obviněnému zpravidla uloží, aby dohodu splnil během stanovené zkušební doby, jinak by mohlo být rozhodnuto o pokračování v trestním stíhání.⁴⁷ Tato dohoda má často podobu např. splátkového kalendáře.

Nejméně často bývá v praxi využita třetí možnost, a to učinění jiných potřebných opatření k náhradě škody, může jím být např. složení finanční částky, která odpovídá zjištěné výši škody, do soudní úschovy, nebo nahlášení vzniku škody jako pojistné události a poskytnutí potřebné součinnosti pojišťovně. Může jít také o úkony obviněného směřující k tomu, aby škodu v souladu s platnou právní úpravou nahradil jiný subjekt, který za ni odpovídá (např. zaměstnavatel, pokud došlo k trestnému činu při plnění pracovních úkolů), v rámci pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla může být pojišťovnou uhrazena nejen škoda na zdraví, ale i škoda na poškozené či zničené věci, případně smrtí poškozeného.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je možné i v případě, pokud poškozený odmítne plnění náhrady škody ze strany obviněného nebo uzavření dohody o její náhradě, případně i když se poškozený zdržuje na neznámém místě.⁴⁸ Může nastat i taková situace, že poškozený uzavře s obviněným takovou dohodu, že poškozený po obviněném žádnou náhradu škody požadovat nebude.

---

⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 5. 2001, sp. zn. 3 To 207/2001 (R 29/2002)

⁴⁷ judikatura např. O 165/2002, O 214/2002

⁴⁸ Šámal, P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008

2.1.5. Vydání bezdůvodného obohacení

Novelou č. 181/2011 Sb. byl do trestního řádu § 307 odst. 1 vloženo písm. c), které jako další podmínku uplatnění institutu podmíněného zastavení trestního stíhání stanoví *vydání bezdůvodného obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřít dohodu, anebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání*. Tato novela rozšířila adhezní řízení, kdy soud může rozhodnout o vydání bezdůvodného obohacení a také náhradě nemajetkové újmy v penězích. Posílily se tak značně práva poškozeného v trestním řízení a snížily se časové a finanční zátěže spojené s uplatněním práv v občanskoprávních sporech. Pokud je rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu trestného skutku, rozhodne vždy trestní soud.⁴⁹

2.1.6. Podmínka dostatečnosti

I pokud nebyla trestným činem způsobena škoda, lze postupovat podle tohoto institutu, avšak zvláště důkladně se musí zjišťovat, zda vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze takové rozhodnutí považovat za dostačující, proto je důležitý rozhovor mezi obviněným a poškozeným, kterému může být nápomocný kvalifikovaný probační úředník či mediátor.

Prověřování osoby obviněného, dosavadního života a okolností případu je nutné provádět v obdobném rozsahu, jako by soud řešil samotné rozhodování o trestu odnětí svobody, který má být podmíněně odložen. Při hodnocení osoby konkrétního obviněného se musí zvážit záporné i kladné významy jeho osoby, podle toho, jak se chová ve společnosti, je třeba hlubší rozbor osobnosti ve vztahu k jeho protispolečenské činnosti. Musí se vzít v potaz, zda se jedná o dosud netrestanou osobu či naopak známého recidivistu, osobu se zmenšenou přičetností, věk blízký mladistvým, důležité je i chování před a po spáchání trestného činu, způsob dosavadního života. Pokud obviněný doposud vedl řádný život, lze rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání považovat za dostačující.

---

⁴⁹ srov. <http://www.beck-online.cz/novela-trestniho-radu-schvalena-senatem/>

Okolnosti případu představují takové skutečnosti, jež charakterizují spáchaný trestný čin, jako společenskou závažnost a jeho vliv na ostatní členy společnosti.⁵⁰ Okolnosti případu budou vyjádřeny zejména způsobem provedené trestného činu, jeho následky, mírou zavinění pachatele, jeho pohnutkou, prostředím a situací, za nichž k činu došlo, společenskými poměry v době a na místě spáchání trestného činu, mírou rozmáhání se podobných trestných činů, odezvou veřejnosti na spáchaný čin.⁵¹ Např. v případech dopravních nehod se závažnými následky na životech nebo zdraví občanů způsobených podnapilými řidiči není podmíněné zastavení trestního stíhání zcela jistě na místě. I když to zákon výslovně neuvádí, i v případě institutu podmíněného zastavení trestního stíhání je třeba přihlížet k tomu, v jaké míře byl dotčen veřejný zájem, zvláště v případech, kdy trestným činem nebyla způsobena škoda. Nejvyšší soud k tomu zaujal postoj, podle kterého *v případech, kdy stíhaným trestným činem nebyla způsobena majetková škoda, o níž se rozhoduje v trestním řízení a chybí tak pozitivní působení opatření směřujících k náhradě škody způsobené trestným činem na obviněného, je třeba zvláště pečlivě zkoumat splněné zákonné podmínky spočívající v tom, aby bylo rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání dostatečně odůvodněno vzhledem k osobě pachatele, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu.*⁵² Avšak ani útok na chráněný zájem, kterým je zdraví, nevylučuje možnost použít institut podmíněného zastavení trestního stíhání, podle Nejvyššího soudu *skutečnost, že se obviněný dopustil trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 TZ⁵³ proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona (§ 224 odst. 2⁵⁴), nevylučuje sama o sobě podmíněné zastavení trestního stíhání, stejně jako skutečnost, že by v posuzovaném případě připadalo v úvahu uložení trestu zákazu činnosti.*⁵⁵

---

⁵⁰ Musil, J.; Kratochvíl, V.; Šámal, P. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007

⁵¹ srov. polehčující a přitěžující okolnosti ve smyslu § 41 a 42 TZ

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

⁵³ Ustanovení trestného činu způsobení těžké újmy na zdraví z nedbalosti, nyní § 147 TZ.

⁵⁴ nyní § 147 odst.2

⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/1994 (R 19/1995).

2.2. Rozhodnutí

Rozhodnutí činí soud a v přípravném řízení státní zástupce formou usnesení⁵⁶, které kromě obecných náležitostí musí taktéž obsahovat popis skutku, pro který se trestní stíhání vede⁵⁷ a jeho právní kvalifikace. Aby byl správně využit institut podmíněného zastavení trestního stíhání, tedy aby byl v plné míře efektivní, jak zjednodušení a zrychlení trestního řízení, tak i včasné urovnání konfliktů mezi obviněným a poškozeným, měl by o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhodnout již státní zástupce. Pokud to však není možné, např. pokud před podáním obžaloby nejsou splněny všechny zákonné podmínky pro uplatnění tohoto institutu, rozhodne až soud.

Od okamžiku od sdělení obvinění do podání obžaloby (do okamžiku, kdy by ji jinak podal) může státní zástupce rozhodnout o podmíněném zastavení. Žádná jednání do té doby neproběhnou, státní zástupce rozhodně na základě prostudování spisu.⁵⁸

Soud může podmíněně zastavit trestní stíhání po podání obžaloby. Soud prvního stupně může rozhodnutí učinit již ve veřejném zasedání, popř. v neveřejném zasedání, v rámci předběžného projednání obžaloby (srov. § 188 odst. 1 písm. f) TrŘ, § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ), v hlavním líčení (srov. § 223a odst. 1 TrŘ), mimo něj (srov. § 231 odst. 1 TrŘ) nebo ve zjednodušeném řízení konaném o návrhu na potrestání (srov. §314b TrŘ).

Soud druhého stupně nemůže o podmíněném zastavení trestního stíhání sám rozhodnout, a to ani v rámci řízení o odvolání nebo o stížnosti (srov. § 257 odst. 1 písm. c).⁵⁹ Jak uvedl Nejvyšší soud *posouzení toho, zda byly v daném případě naplněny předpoklady pro podmíněné zastavení trestního stíhání, je po podání obžaloby a návrhu na potrestání výlučně v kompetenci soudu prvního stupně a pokud tento dospěje k závěru, že nejsou splněny podmínky pro toto řešení věci, není odvolací ani dovolací soud oprávněn tento jeho závěr jakkoliv přehodnocovat. Trestní řád totiž odvolacímu soudu neumožňuje, aby sám v rámci odvolacího řízení podmíněně zastavil trestní stíhání, jestliže tak neučinil již soud prvního stupně (srov.*

---

⁵⁶ srov. § 119 odst. 1, § 134 TrŘ

⁵⁷ srov. § 120 odst. 3 TrŘ

⁵⁸ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000.

⁵⁹ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008

§ 257 TrŘ), stejně jako mu s ohledem na fakultativní povahu tohoto odklonu od standardního řízení nedává oprávnění zrušit napadený rozsudek pouze z toho důvodu, že soud nevyužil možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání (srov. § 258 a § 259 TrŘ). Z logiky věci pak vyplývá, že mu nemůže náležet ani právo uložit soudu prvního stupně, aby o podmíněném zastavení trestního stíhání po vrácení věci nově rozhodl, a to ani tehdy ne, když sám shledá splnění všech předpokladů pro toto řešení trestní věci. Nevyužití možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání není totiž ani za těchto okolností porušením zákona. Tato právní úprava vychází z toho, že podmíněné zastavení trestního stíhání je alternativou k standardnímu řešení trestní věci a na její uplatnění není nárok. Soud ani státní zástupce není povinen zvolit toto řešení. Naopak, trestní řád, ústavní předpisy i mezinárodní úmluvy o lidských právech zaručují každému obviněnému právo na spravedlivý proces, jímž je míněno právě ono projednání a rozhodnutí věci ve standardním trestním řízení, k němuž je podmíněné zastavení trestního stíhání alternativou. Postupuje-li tedy soud prvního stupně v souladu s tímto právem a s principy spravedlivého procesu, nelze mu z tohoto hlediska nic vytknout a jeho postup označit za nesprávný.⁶⁰

V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, které má charakter mezitímního rozhodnutí, se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 2 TrŘ). Délka zkušební doby je kratší, než je tomu u podmíněného odkladu výkonu trestu⁶¹, neboť jde o rozhodnutí, kterým není prozatím definitivně vyřešena otázka viny. Pro případ budoucího projednávání věci je potřebné, aby neuplynula příliš dlouhá doba od spáchání trestného činu, a nebyla tak podstatně oslabena hodnota opatřených důkazů (např. výslech osob by již nemusel být tak přínosný, nemusely by si vše pamatovat, vybavit si a popsat vnímané skutečnosti).

Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody nebo dohodu o vydání bezdůvodného obohacení, se v rozhodnutí o podmíněném

---

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 426/2004.

⁶¹ srov. § 81 odst. 1 TZ

zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil nebo aby v této době bezdůvodné obohacení vydal (§ 307 odst. 3 TrŘ).

Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život (§ 307 odst. 4 TrŘ). Omezení a povinnosti musí být jasná a dozorovatelná, mohou mít formu zákazů určitého konání, jako je např. zákaz nadměrného požívání alkoholu, řádné plnění vyživovací povinnosti, zákaz návštěv nočních podniků, heren, sportovních podniků. Obviněnému nesmí být uložena taková opatření, která nemají s trestným činem žádnou souvislost nebo která by byla nepřiměřená stupni nebezpečnosti. Jako omezení či povinnost nelze uložit zákaz určité činnosti nebo zákaz pobytu na určitém místě, neboť to by fakticky znamenalo nepřímé uložení trestu, což je nepřípustné.⁶² *Jako přiměřené omezení ve smyslu § 307 odst. 4 TrŘ nelze obviněnému uložit zákaz řídit motorová vozidla v průběhu zkušební doby podmíněného zastavení trestního stíhání. Takový postup by vedl k nepřípustnému nahrazování trestu, konkrétně trestu zákazu činnosti, který je zcela odlišným právním institutem trestního práva hmotného s jinými podmínkami pro jeho ukládání vázanými na odsouzení pachatele trestného činu.*⁶³ Jako vhodné se může ukázat absolvování určitých programů, např. psychologické poradenství či kvalifikační program. Co by ale mělo být dle mého názoru pravidlem, je spolupráce s probační a mediační službou, která by měla nejen dohlížet na obviněného, ale aktivně s ním být v kontaktu, výchovně působit a pomoci obviněnému s navrácením se do přijatelného společenského života. Příkladný výčet přiměřených omezení a povinností nalezneme v ustanovení § 48 odst. 4 TZ.

Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Rozhodne – li o podmíněném zastavení trestního stíhání soud, má toto právo též státní zástupce (§ 307 odst. 5 TrŘ). I když je podmínkou pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání souhlas obviněného, i on může proti tomuto rozhodnutí podat stížnost, zároveň i poškozený, ač mu byla nahrazena škoda nebo uzavřel s obviněným dohodu o náhradě škody, může podat rovněž stížnost.

---

⁶² Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008

⁶³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 4 To 770/1997 (R 6/1999)

2.3. Osvědčení se

Jestliže obviněný v průběhu zkušební doby vedl řádný život, splnil povinnost nahradit způsobenou škodu nebo vydal bezdůvodné obohacení a vyhověl i dalším uloženým omezením, rozhodne orgán, jenž trestní stíhání v prvním stupni podmíněně zastavil, že se osvědčil. Jinak rozhodne, a to i během zkušební doby, že se v trestním stíhání pokračuje (§ 308 odst. 1 TrŘ). Vedení řádného života předpokládá především úplnou bezúhonnost, obviněný by neměl být odsouzen za jiný trestný čin (není rozhodující trestní stíhání, ale až následné odsouzení, vzhledem k presumpci nevinny), postižen za přestupek, kárné provinění či jiné delikty. Významné je také plnění občanských, rodinných i pracovních povinností, tak, aby se ukázalo, že spáchaný trestný čin byl zcela neobvyklým vychýlením. Spáchání dopravního přestupku ve zkušební době může být velmi negativní, bylo-li podmíněně zastaveno trestní stíhání obviněného pro trestný čin spáchaný v dopravě porušením povinnosti řidiče, v jiných případech nemusí tato okolnost být tak významná.⁶⁴

Pokud do jednoho roka od uplynutí zkušební doby orgán, který vydal podmíněně zastavení trestního stíhání, neučiní rozhodnutí o tom, zda se obviněný osvědčil, má se za to, že se osvědčil, jde o tzv. zákonnou fikci.

O osvědčení po uplynutí zkušební doby i o pokračování podmíněně zastaveného stíhání rozhoduje vždy ten orgán, který trestní stíhání podmíněně zastavil, tedy v přípravném řízení státní zástupce a po podání obžaloby soud, i toto rozhodnutí má formu usnesení.⁶⁵

Stejně jako v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, tak i v rozhodnutí o zastavení trestního stíhání může proti němu podat obviněný či poškozený stížnost, pokud o zastavení trestního stíhání rozhodl státní zástupce, má totéž právo státní zástupce. Lhůta pro podání stížnosti se řídí ustanovením § 143 TrŘ, o stížnosti proti rozhodnutí soudu bude rozhodovat soud instančně nadřazený soud druhého stupně a proti rozhodnutí státního zástupce nadřazený státní zástupce. Také usnesení o osvědčení nebo usnesení o pokračování trestního stíhání lze napadnout stížností.

---

⁶⁴ Šámal, P.; Půry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008

⁶⁵ Musil, J.; Kratochvíl, V.; Šámal, P. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.* 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007

Nabytím právní moci rozhodnutí o osvědčení nebo marným uplynutím lhůty nastávají ze zákona účinky zastavení trestního stíhání, které tvoří překážku věci pravomocně rozhodnuté. Pouze mimořádnými opravnými prostředky by bylo možné dále toto rozhodnutí napadnout, a to stížností pro porušení zákona (§ 266 a násl. TrŘ), obnovou řízení (§ 277 a násl. TrŘ) a proti rozhodnutí soudu dovoláním (§ 265a a násl. TrŘ).⁶⁶

2.4. Judikatura

Zde uvedu vybrané judikáty týkající se podmíněného zastavení trestního stíhání, doplňují a upřesňují možnosti použití institutu podmíněného zastavení a ukazují, jak se tohoto institutu využívá v praxi.

K § 307 TrŘ

R 31/1994

K podmínkám rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 TrŘ. Riskantní jízda opilého řidiče (1,77 g/kg alkoholu v krvi) osobního automobilu a způsobení závažných následků dopravní nehody v podobě těžké újmy na zdraví u jednoho ze spolujezdců a ublížení na zdraví u dalších dvou spolujezdců, jsou takovými okolnostmi případu, pro které nelze považovat za dostačující rozhodnutí ve věci rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

Jestliže v hlavním líčení navrhne obhájce obviněného, aby soud postupoval podle § 307 TrŘ, je nutné, aby soud dotazem na obviněného zjistil, zda s navrhovaným postupem souhlasí, a jeho vyjádření uvedl do protokolu. Tvzení obviněného, že s poškozeným uzavřel dohodu o náhradě škody, je nutné ověřit dalšími důkazy.

R 19/1995

V případě trestného činu spáchaného zaviněným způsobem dopravní nehody v silničním provozu lze za jiné potřebné opatření k náhradě škody považovat také

---

⁶⁶ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007. s. 69

oznámení dopravní nehody jako pojistné události příslušné pojišťovně a poskytnutí další potřebné součinnosti.

Skutečnost, že se pachatel dopustil trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 TZ⁶⁷ proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona (§ 224 odst. 2 TZ⁶⁸), nevylučuje sama o sobě podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 TrŘ, stejně jako skutečnost, že by v posuzovaném případě připadalo v úvahu uložení trestu zákazu činnosti podle § 49 TZ⁶⁹.

R 20/1995

Za jiné opatření učiněné k náhradě škody lze považovat uložení prostředků na náhradu škody ve prospěch poškozeného do soudní úschovy. Při posouzení otázky, zda opatření učiněné obviněným k náhradě škody splňuje podmínky § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ, je nutno vycházet z výše škody způsobené poškozenému trestným činem zjištěné orgánem, který rozhoduje o podmíněném zastavení, nikoli jen z požadavků poškozeného.

R 11/1995

Podmíněně zastavit trestní stíhání podle § 307 odst. 1 TrŘ může i samosoudce v rámci přezkoumání obžaloby podle § 314c TrŘ.

R 6/1996

Doznání obviněného musí být obsaženo v jeho výpovědi podle § 90 a násl. TrŘ. Doznáním, a to i pokud jde o otázku zavinění, se přitom rozumí doznání skutkových okolností, ze kterých může orgán činný v trestním řízení dovodit naplnění zákonných znaků trestného činu.

R 29/1996

Obžalobu ve věci, ve které bylo v přípravném řízení podmíněně zastaveno trestní řízení podle § 307 odst. 1 TrŘ, lze podat jen po právní moci rozhodnutí podle § 308 odst. 1 TrŘ, že se v trestním stíhání pokračuje.

---

⁶⁷ těžká újma na zdraví nebo smrt z nedbalosti, nyní § 147 TZ – těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

⁶⁸ nyní § 147 odst. 2 TZ

⁶⁹ nyní § 73 TZ

Proti tomuto rozhodnutí o pokračování trestního stíhání obviněného může podat stížnost i poškozený. Takové rozhodnutí je třeba poškozenému vždy doručit.

R 47/1996

Podmíněně zastavit trestní stíhání podle § 307 odst. 1 TrŘ lze i v řízení o trestném činu, kterým nebyla způsobena škoda, o níž by bylo možno rozhodovat v trestním řízení, a tedy nepřipadá v úvahu postup obviněného směřující k náhradě škody předpokládaný v ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ.

R 27/1997

Pouhý slib obviněného daný orgánům přípravného řízení, že nahradí celou škodu způsobenou majetkovou trestnou činností, nelze považovat za jiné potřebné opatření k náhradě škody ve smyslu § 307 odst. 1 TrŘ.

R 37/1997

Dlužné výživné není škodou způsobenou trestným činem. Při podmíněném zastavení trestního stíhání pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 TZ⁷⁰ proto nelze aplikovat ustanovení § 307 odst. 3 TrŘ. Povinnost uhradit dlužné výživné je možno uložit v rámci přiměřených omezení ve zkušební době.

R 51/1998

Nesouhlas poškozeného s podmíněným zastavením trestního stíhání vycházející z jeho přesvědčení, že nebyl v plném rozsahu odškodněn (např. proto, že mu nebyla ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla uhrazena plná cena opravy jeho vozidla), není překážkou v postupu podle § 307 odst. 1 TrŘ, jsou – li splněny všechny podmínky tohoto ustanovení a orgán činný v trestním řízení důvodně pokládá opatření, která učinil obviněný k náhradě škody, za dostačující.

R 6/1999

---

⁷⁰ nyní § 196 TZ

Jako přiměřené omezení ve smyslu § 307 odst. 4 TrŘ nelze obviněnému uložit zákaz řídit motorová vozidla v průběhu zkušební doby podmíněného zastavení trestního stíhání. Takový postup by vedl k nepřístupnému nahrazování trestu, konkrétně trestu zákazu činnosti, který je zcela odlišným právním institutem trestního práva hmotného s jinými podmínkami pro jeho ukládání vázanými na odsouzení pachatele trestného činu a s jinak vymezeným účelem.

R 2/2001

Vzhledem k tomu, že zákonodárce stanovením znaků skutkových podstat jednotlivých trestných činů vyjádřil i jejich tzv. typovou nebezpečnost, je vyloučeno obecně stanovit podmínky, za nichž skutky, které jinak naplňují znaky některé skutkové podstaty, dosahují zákonem požadovaného stupně nebezpečnosti pro společnost. Šlo by vlastně o nepřípustné rozšiřování znaků skutkové podstaty, které musejí být k trestnosti činu naplněny.

R 52/2001

Pokud poškozený odmítá náhradu škody, která mu byla trestným činem způsobena, je možno postupovat podle § 307 odst. 1 TrŘ a podmíněně zastavit trestní stíhání i za situace, kdy obviněný poškozenému škodu vzniklou trestným činem neuhradil a ani neučinil žádné opatření k její náhradě.

R 29/2002

Uzavřením dohody o náhradě škody s jedním z obžalovaných poškozený jednoznačně vyjádřil svou vůli ohledně výše svého požadavku na náhradu škody proti tomuto obžalovanému. Proto i v případě, že taková dohoda nepokrývá celou škodu způsobenou více pachateli, je třeba mít za to, že jedna ze zákonných podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání tohoto obžalovaného je splněna.

R 3/2005

Za doznání obviněného k činu ve smyslu ustanovení § 307 odst. 1 písm. a) TrŘ nelze považovat takovou jeho výpověď, která obsahuje popis skutku zahrnující okolnosti,

které by vylučovaly protiprávnost činu, např. že jednal v nutné obraně podle § 13 TZ⁷¹.

Prohlášení obžalovaného v hlavním líčení v nepřítomnosti poškozeného, že je ochoten uhradit škodu v určité výši, nelze považovat za jiné opatření potřebné k náhradě škody ve smyslu ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ.

O 264/2003

Za jiné potřebné opatření k náhradě škody podle § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ nelze považovat prohlášení obžalovaného, že škodu nahradí v určitých splátkách, aniž by se k výši splátek a k době, kdy by měla být uhrazena celá škoda, vyjádřil poškozený a s tímto způsobem úhrady škody souhlasil.

O 406/2004

Zhodnocení věci z hledisek vymezených v § 307 odst. 1 TrŘ je výlučně v kompetenci soudu prvního stupně a pokud ten dospěje k závěru, že nejsou splněny podmínky pro toto řešení věci, není odvolací soud oprávněn tento jeho závěr jakkoliv přehodnocovat. Trestní řád totiž odvolacímu soudu s ohledem na fakultativní povahu tohoto odklonu od standardního řízení nedává oprávnění zrušit napadený rozsudek pouze z toho důvodu, že soud prvního stupně nevyužil možnosti podmíněného zastavení trestného stíhání (§ 258 a § 259 TrŘ). Z logiky věci pak vyplývá, že mu nemůže náležet ani právo uložit soudu prvního stupně, aby o podmíněném zastavení trestního stíhání po vrácení věci nově rozhodl, a to ani tehdy ne, když sám shledá splnění všech předpokladů pro toto řešení trestní věci.

TpR 3/2002

Je – li probační úředník Probační a mediační služby požádán o zpracování zprávy o poměrech obviněného, je jeho povinnost zjistit, jak se tento choval před činem i po něm, a to zejména jednáním s obviněným, s osobami z jeho blízkého sociálního okolí a s poškozeným, jakož i šetřením v místě bydliště obviněného. Jde – li specificky o podání zprávy za účelem rozhodnutí o tom, zda se podmíněně odsouzený ve zkušební době osvědčil či nikoliv, je třeba, aby probační úředník podobným

---

⁷¹ nyní § 29 TZ

způsobem zjistil zejména to, jako odsouzený žil a choval se ve zkušební době a jak plnil své závazky.

ÚS 52/2000-n

Pro stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost je mimo jiné určující zejména význam chráněného zájmu. Čím významnější je konkrétní chráněný zájem, tím nebezpečnější jsou útoky vedené proti němu, což přirozeně platí i naopak. To vše znamená, že nebezpečnost činu pro společnost a jeho stupeň, nelze posuzovat izolovaně od chování poškozeného.⁷²

K § 308 TrŘ

R 54/1997

Skutečnost, že se obviněný, jehož stíhání pro trestný čin v dopravě bylo zastaveno, dopustil ve zkušební době dopravního přestupku, nebude zpravidla sama o sobě stačit k závěru, že obviněný nevedl řádný život a je tak důvod k rozhodnutí podle § 308 odst. 1 TrŘ, že se v trestním stíhání pokračuje. Způsob života ve zkušební době je v takovém případě třeba důsledně hodnotit ze všech rozhodných hledisek.

R 48/2000

Jen za předpokladu, že obviněný byl pravomocně uznán vinným, mu lze uložit povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem (§ 152 odst. 1 písm. b) TrŘ). Tato podmínka není splněna, jestliže trestní stíhání obviněného bylo podmíněně zastaveno. Pouze v případě, že podle § 308 odst. 1 TrŘ dojde k pokračování v trestním stíhání a obviněný bude pravomocně uznán vinným, pak bude povinen nahradit státu vzniklé náklady obhajoby, pokud nebude mít nárok na obhajobu bezplatnou.

---

⁷² Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008, srov. Jelínek, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou.* Praha: Leges, 2011, srov. Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád: Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl – Trestní řád.* Praha: Linde, 2010

R 28/2001

Důvodem pro rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání obviněného podle § 308 odst. 1 TrŘ nemůže být neplnění dohody o náhradě škody, na kterém nenese obviněný vinu.

ÚS 25/2006

V rovině základních práv stěžovatele je nepřehlédnutelný rozdíl mezi účinky zastavení trestního stíhání podle § 308 odst. 1, 3 TrŘ a zastavením trestního stíhání bez dalšího, podle § 11 odst. 1 písm. f) TrŘ. V prvním případě účinky zastavení trestního stíhání vycházejí z předpokladu zákonně zahájeného a odůvodněně vedeného trestního řízení a chování obviněného ve zkušební době je podrobena zvláštnímu hodnocení, zatímco v případě druhém se trestní stíhání zastavuje již proto, že bylo zahájeno, resp. vedeno podle zákona nepřipustně. Není pochyb, že trestní stíhání stěžovatele bylo zahájeno nepřipustně ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) TrŘ, a mělo být podle tohoto ustanovení, coby výraz zásady *ne bis in idem*, též zastaveno, a nikoli až uplatněním zásady obsažené v § 308 odst. 1, 3 TrŘ. Ustanovení čl. 8 odst. 2 LZPS stanoví, že nikdo nesmí být stíhán jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Je totiž zřejmé, že „způsob, který stanoví zákon“, zahrnuje logicky i tu podmínku přípustnosti trestního stíhání, již negativně vyjadřuje zmíněné ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) TrŘ. Hodnocení zákonnosti napadeného rozhodnutí pak nemůže být závislé na nepředjímatelích pozdějších okolnostech a nemůže být ani významné, rozhoduje – li Nejvyšší soud před uplynutím zkušební lhůty či potom.⁷³

---

⁷³ Šámal, P.; Půry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008, srov. Jelínek, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou.* Praha: Leges, 2011, srov. Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád: Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl – Trestní řád.* Praha: Linde, 2010

3. Narovnání

Institut narovnání byl do našeho právního řádu vložen novelou č. 152/1995 Sb. s účinností od 1.9.1995. V trestním řádu nalezneme úpravu o narovnání v § 309 až 314 TrŘ.

Institut narovnání je další alternativou ke klasickému průběhu a výsledku trestního řízení, uplatní se především v případech, kde je vedle veřejného zájmu trestným činem dotčena značněji i soukromá oblast, trestný čin je ve větší části projevem konfliktu mezi obviněným a poškozeným, přičemž vzhledem k povaze trestného činu i k osobě obviněného není ani ve veřejném zájmu, aby soud či státní zástupce trval na trestním postihu.⁷⁴

Podstatou narovnání je dohoda mezi pachatelem a konkrétní obětí trestného činu, kterou schvaluje soud nebo v přípravném řízení státní zástupce, je tím zajištěno splnění veřejného zájmu. Pokud obviněný splní všechny zákonem stanovené podmínky, obsahem narovnání je ukončení trestního stíhání, tudíž není třeba věc vyřizovat v řádném formálním veřejném procesu před soudem a přitom důsledky činu pro obviněného budou obdobné, jako kdyby rozhodl soud odsuzujícím rozsudkem. Jedná se o rychle proveditelný a finančně nenáročnou metodu odezvy státu na spáchaný trestný čin. Práva obětí trestných činů jsou tak efektivněji chráněna, náležité náhrady se jim dostane rychleji a značně méně konfliktním způsobem.⁷⁵

Mimo náhrady majetkové škody a urychlení a zhospodárnění trestního řízení lze v účelu narovnání spatřovat urovnání a vypořádání vzájemných vztahů obviněného a poškozeného. Oba dva se musí aktivně podílet na nalezení vzájemně vyhovujícího řešení, na tom také značnou mírou přispívá probační a mediační služba, kde se mediací dle § 2 odst. 2 ZPMS⁷⁶ rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání

---

⁷⁴ srov. Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, č. 8. srov. Rizman, S., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*. 1997, č. 2

⁷⁵ Šámal, P.; Půry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2334

⁷⁶ zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

3.1. Podmínky pro uplatnění

Podmínky pro uplatnění institutu narovnání jsou vymezeny v § 309 TrŘ, všechny musí být současně splněny, obviněný ani poškozený se nemohou domáhat využití tohoto odklonu. Rozhodnout o narovnání může soud či státní zástupce v případě, že:

- jedná se o řízení o přečinu
- obviněný a poškozený souhlasí
- obviněný prohlásí, že skutek spáchal
- obviněný uhradí poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou přečinem;
- obviněný vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání;
- obviněný složí peněžní částku určenou k obecně prospěšným účelům
- způsob vyřízení věci je tímto způsobem dostačující.

3.1.1. Řízení o přečinu

Stejně jako v podmíněném zastavení trestního stíhání, musí se jednat i v řízení o narovnání o přečin, tzn. musí jít o nedbalostní trestný čin nebo o ten úmyslný trestný čin, u kterého trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Ihned na počátku musí být zřetelné, zda je tato podmínka splněna, nelze ji nijak napravit či doplnit, pokud se nebude jednat o přečin, nemůže se pokračovat v řízení o narovnání.

3.1.2. Souhlas obviněného a poškozeného

Souhlas obviněného se v tomto případě vztahuje na pouze na rozhodnutí upustit od dalšího stíhání schválením narovnání, nelze jej považovat za doznání viny, neboť podle čl. 40 odst. 2 Úmluvy každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

V případě narovnání se tudíž souhlas obviněného vztahuje pouze na rozhodnutí upustit od dalšího trestního stíhání a otázku viny neprejudikuje.⁷⁷ Souhlas musí být učiněn způsobem, aby nevzbuzoval pochybnosti. Nedostatek souhlasu s vyřízením věci schválením narovnání nelze nijak nahradit. Ničím se nesmí souhlas podmínit.⁷⁸

*Pokud postup podle § 309 TrŘ včetně všech podstatných náležitostí navrhl ve své závěrečné řeči obhájce obviněného, ale sám obviněný pak ve svém závěrečném vystoupení vyslovil jednoznačný a nezpochybnitelný souhlas se vším, co pronesl jeho obhájce, což je zaznamenáno v protokolu o hlavním líčení, lze takový postup považovat za dostačující k tomu, aby bylo možné zjistit postoj a vůli obviněného k případnému rozhodnutí ohledně narovnání.*⁷⁹

Na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání je v narovnání vyžadován i souhlas poškozeného, pokud by poškozený nesouhlasil, nebylo by možné schválit narovnání. Okruh poškozených je však omezen na ty, kteří újmu způsobenou spáchaným trestným činem pocítili bezprostředně, dle § 310a TrŘ poškozeným není ten, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. *Došlo – li ale trestným činem k usmrcení poškozeného, pak jeho pozůstalým může vzniknout samostatný a originární nárok na náhradu škody založený úmrtím poškozeného.*⁸⁰ Jen ten, komu bylo ublíženo na zdraví nebo byla způsobena majetková, morální či jiná škoda, může být považován za poškozeného.⁸¹

Pokud bylo trestným činem poškozeno více osob, musí souhlasit všichni poškození. V narovnání jde především o urovnání konfliktu, proto by se okruh poškozených měl vymežit na ty, kteří uplatnili nárok na náhradu škody a současně jim byla bezprostředně způsobena újma, ať už majetková či nemajetková.⁸²

---

⁷⁷ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007

⁷⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 84/2003

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003

⁸⁰ rozhodnutí Nejvyššího soudu TR NS 40/2007

⁸¹ srov. § 43 a násl. TrŘ

⁸² Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.s. 2339.

3.1.3. Prohlášení o spáchání skutku

K aplikaci institutu narovnání je nutné, aby obviněný před soudem prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán a o prohlášení nesmí být žádné důvodné pochybnosti. Zde je rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání, kde je nutné doznání obviněného, v případě narovnání postačí osobní prohlášení zachycené v protokolu nebo v úředním záznamu, to by se zdálo jako vhodnější úprava, než jak je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, kde se obvinění obávají právě onoho doznání, avšak institut narovnání stejně není ve velké míře využíván.⁸³ K prohlášení o spáchání skutku nelze v případě dalšího řízení přihlížet jako k důkazu, což je vyjádřeno i v § 314 TrŘ, pokud by narovnání nebylo státním zástupcem nebo soudem schváleno.

Obsah prohlášení musí obsahovat všechny zákonné znaky skutku a skutek, pro který je obviněný stíhán a musí být v souladu s důkazy a ostatními zjištěními, které má soud k dispozici.⁸⁴ K prohlášení nesmí být obviněný žádným způsobem donucován a nesmí být o učinění prohlášení pochybnosti. Souhlas činí s vědomím, že se vzdává práva na řádný proces, pokud soud narovnání schválí.⁸⁵

3.1.4. Náhrada škody

Další podmínkou pro narovnání je náhrada škody, která je možná třemi alternativními způsoby, obviněný musí uhradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem nebo učinit potřebné úkony k její úhradě nebo jinak odčinit újmu způsobenou trestným činem. Náhrada škody je nezbytný předpoklad pro narovnání, k uplatnění této podmínky se použije obecná úprava náhrady škody stanovená v hmotněprávních předpisech (srov. např. § 420 a násl. ObčZ, § 373 a násl. ObchZ, § 248 a násl. ZPr), na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání zde nebude postačovat pouhé uzavření dohody o náhradě škody (srov. § 307 odst. 1 TrŘ). Za učinění potřebných úkonů k náhradě škody se považuje např. složení finanční částky, která odpovídá zjištěné výši škody, do soudní úschovy (srov. § 352 OSŘ a § 568

---

⁸³ Srov. Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 394.

⁸⁴ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 92

⁸⁵ Rizman, S., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*. 1997, č. 2, s.7

ObčZ). Do soudní úschovy by finanční částka mohla být uložena např. v případě, že poškozený není momentálně dostupný, nemůže škodu přijmout. Jako další potřebný úkon k náhradě škody může být nahlášení vzniku škody jako pojistné události pojišťovně a poskytnutí další potřebné součinnosti.⁸⁶ Prohlášení či příslib obviněného o náhradě škody však není dostatečný, je tomu tak z toho důvodu, že podmínky, které jsou spojeny s narovnáním, jsou pro obviněného jednoznačně příznivější než u podmíněného zastavení trestního stíhání, proto jsou podmínky pro schválení narovnání o něco přísnější.⁸⁷ Další možností náhrady škody je jiné odčinění újmy vzniklé trestným činem, ta se dá využít tehdy, pokud trestným činem nedošlo k majetkové škodě, která nelze nebo stěží vyjádřit v penzích, např. byla - li dotčena důstojnost, svoboda, čest, soukromí, listovní tajemství. Toto odčinění může mít různé formy, lze ho projevit finanční kompenzací, uveřejněním omluvy ve sdělovacích prostředcích, osobní pomocí obviněného poškozenému, a může být naplněno i nad rámec zákonné odpovědnosti, jako jistý způsob satisfakce za újmu způsobenou poškozenému spácháním trestného činu.⁸⁸ Nesmí ovšem být tato částka nepřiměřená, soud přihlédně k odčiněné nemajetkové újmy, ale ani poškozený toho nesmí zneužívat ke svým účelům nad rámec trestného činu. Poškozený si může vybrat, který způsob náhrady škody by mu nejvíce vyhovoval a může to po poškozeném požadovat, pokud to bude v jeho možnostech, není ani vyloučené spojení způsobů odškodnění.⁸⁹

Narovnání lze schválit jen v případech, kdy byla způsobena škoda, pokud by neexistovala škoda, neexistoval by ani poškozený, se kterým by se obviněný měl narovnat, a narovnání by tak nebylo možno aplikovat, jak se vyjádřil i Nejvyšší soud, *o schválení narovnání nelze ani při splnění zákonných podmínek rozhodnout, jestliže je obviněný stíhán pro trestný čin, kterým nebyla způsobena škoda či jiná újma, kterou by bylo možné v procesu narovnání nahradit či jinak odškodnit podle § 309 odst. 1 písm b) TrŘ a jež by odůvodňovala, aby v řízení vystupoval poškozený ve smyslu § 43 TrŘ, s nímž by obviněný mohl jednat o urovnání vztahů narušených*

---

⁸⁶ Musil, J.; Kratochvíl, V.; Šámal, P. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 852

⁸⁷ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008. s. 2339.

⁸⁸ tamtéž. s. 2340

⁸⁹ Srov. Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 123

*spáchaným trestným činem a s kterým by se mohl dohodnout na určení adresáta peněžité částky na obecně prospěšné účely. Navíc k narovnání musí dát kromě obviněného souhlas i poškozený. Je tedy logické, že pokud dojde ke spáchání trestné činnosti, při níž nebyl nikdo poškozen, nelze institutu narovnání k vyřízení věci využít. V případě narovnání je situace odlišná od jiného způsobu odklonu upraveného v trestním řádu, jímž je podmíněné zastavení trestního stíhání, jehož aplikaci zákon umožňuje i tehdy, nevznikla-li posuzovanou trestnou činností žádná škoda.*⁹⁰

Rozměr způsobené škody, stejně jako další skutkové okolnosti, které naplňují zákonné znaky trestného činu, se musí řádně objasnit všemi dostupnými důkazy. I zde se musí uplatnit základní zásady trestního řízení, jako je zásada vyhledávací a zásada oficiality (§ 2 odst. 4, 5 TrŘ). Narovnání se nesmí aplikovat v případech, kdy není jistě stanoveno spáchání trestného činu nebo kdy důkazy o vině obviněného nejsou dostačující.

Aby mohlo být narovnání schváleno, je nutné, aby škoda byla uhrazena v celém rozsahu, někdy se tak může stát, že není známá celková částka škody, např. proto, že zdravotní pojišťovna ještě není schopna určit celkové náklady léčení poškozeného, kterému byla způsobena škoda na zdraví, potom by nebylo možno schválit narovnání, ale přicházelo by v úvahu podmíněné zastavení trestního stíhání, pokud by obviněný dluh v celkové výši uznal a uzavřel s pojišťovnou zástavní smlouvu v její prospěch (srov. § 152 a násl. ObčZ) a pojišťovna by toto zajištění závazku považovala za dostatečné. Poté by schválení narovnání ještě během zkušební doby nebylo vyloučeno.⁹¹

Sama náhrada škody může být vyjádřena penězi, vyplacením v hotovosti, bezhotovostním příkazem, nebo v uvedení v předešlý stav, např. vrácení odcizených věcí, natření fasády poškozeného domu.⁹²

---

⁹⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 11 Tdo 1202/2008. Obdobně také rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

⁹¹ Šámal, P.; Půry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.s. 2341.

⁹² Srov. Sotolář, A.; Půry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2000. s. 166

3.1.5. Vydání bezdůvodného obohacení

Stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání bylo novelou v roce 2011 vloženo do podmínek k použití narovnání vydání bezdůvodného obohacení získaného přečinem nebo učinění jiných vhodných opatření k jeho vydání.

3.1.6. Peněžní částka na obecně prospěšné účely

Obviněný musí složit na účet soudu nebo v přípravném řízení státního zastupitelství peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, a takové plnění nebude zjevně nepřiměřené závažnosti trestného činu. Peněžní částka na obecně prospěšné účely není brána jako trest, ale jako reparace dotčeného veřejného zájmu spácháním trestného činu, veřejný zájem je v každém případě ohrožen či narušen, důsledky by tedy pro pachatele měly být obdobné, jako kdyby soud měl rozhodovat o vině a trestu a peněžní částka bude sloužit jako náhrada k naplnění účelu trestního řízení a vytvoření zdrojů pro poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti.⁹³

Za peněžní částku určenou k obecně prospěšným účelům se považují částky pro obce a jiné právnické osoby se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělání, kultury, školství, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické a ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a částky odevzdané státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti (§ 312 odst 1 TrŘ). Podle § 312 odst 2. TrŘ z peněžní částky k obecně prospěšným účelům musí obviněný určit nejméně 50% státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti⁹⁴. Podle zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti spočívá pomoc oběti v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené trestným činem, je vázána zásadně na české státní občanství oběti nebo alespoň na její trvalý nebo dlouhodobý pobyt na území České republiky a poskytne se, pokud škoda na zdraví, způsobená trestným činem, nebyla plně uhrazena tím, kdo ji způsobil. Pomoc poskytuje na základě žádosti oběti při splnění ještě celé řady dalších podmínek jménem státu

⁹³ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.s . 2341.

⁹⁴ srov. zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti

Ministerstvo spravedlnosti a její výše je omezena částkou 150 000 Kč.⁹⁵ Na pomoc obětem trestné činnosti může být určena i celá částka.⁹⁶

Výběr konkrétního příjemce provádí obviněný ve spolupráci s poškozeným, určení příjemce je obsaženo v dohodě o narovnání a soud je vázán obsahem dohody mezi obviněným a poškozeným (§ 311 odst. 2 TrŘ), přesto by měl soud či státní zástupce prověřit, zda nejsou případné vztahy mezi obviněným či poškozeným a příjemcem částky určené pro obecně prospěšné účely. Mohly by být obavy, aby se peníze posléze nedostaly zpět k obviněnému, nicméně v tomto případě bude v zájmu obviněného, aby soud dospěl k závěru, že narovnání bude dostačující a dohodu schválil a obviněný nebude chtít narovnání sám mařit.⁹⁷

Je zde určitá podobnost s možností odečítání darovaných částek od základu daně z příjmu, přesto tuto peněžní částku nelze odečíst od základu daně, jelikož částka je poukázána na účet soudu či státního zastupitelství podmíněně, pokud by nedošlo ke schválení narovnání, peněžní částka by byla vrácena obviněnému, na účet dané organizace je částka převedena až na základě rozhodnutí soudu v případě schválení narovnání.⁹⁸

Konkrétní výši částky skládanou k obecně prospěšným účelům soudce či státní zástupce z vlastní iniciativy neurčuje, v tomto ohledu si má soud zachovat nestrannost a svůj názor vyjádřit až v rozhodnutí, zda narovnání schválí či nikoliv.⁹⁹ V přípravném řízení, kdy státní zástupce nakládá s návrhem na podání soudu návrhu na narovnání, by však zřejmě měla být i určená výše, kterou může projednat s obviněným a poškozeným, s tím, jakou částku považuje za dostatečnou.¹⁰⁰ Pokud se obrátí obviněný na soud s dotazem, bude vhodné, aby se soud ohledně částky, kterou považuje za patřičnou, vyjádřil. Bylo by neúčelné, aby soud narovnání neschválil jen proto, že např. obviněný podcenil částku určenou k obecně

---

⁹⁵ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007. s. 695

⁹⁶ Fryšták, M. *Trestní právo procesní*. 2. přeprac. vyd. Ostrava: KEY publishing, 2009. s. 143

⁹⁷ Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 397.

⁹⁸ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008. s. 2354.

⁹⁹ Srov. Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 96

¹⁰⁰ Rizman, S., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*. 1997, č. 2, s.9.

prospěšným účelům. Zda není částka zřejmě nepřiměřená závažnosti činu, je na posouzení soudu.

3.1.7. Dostačující vyřízení věci

Schválit narovnání může soud a v přípravném řízení státní zástupce, pokud považuje takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům (§ 309 odst. 1 TrŘ). Použití institutu narovnání bude možné u méně závažných trestných činů, ač jsou vymezeny stejně, než u podmíněného zastavení trestního stíhání, jelikož u narovnání je schválením dohody věc skončena, obviněnému není stanovena žádná zkušební doba, trestní stíhání je tak definitivně zastaveno. Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem (§ 39 odst. 2 TZ). Soud také přihlédne k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem (srov. § 41 a § 42 TZ).

Dostatečností vyřízení věci narovnáním se rozumí, že soud srovná, jaký průběh a výsledek by se předpokládal v případě, že by věc neskončila narovnáním, současně přihlédne k tomu, zda následky zamýšleného narovnání jsou adekvátní z hlediska naplnění účelu trestního zákona a trestního řádu. Při rozhodování o schválení narovnání musí soud vzít v úvahu všechny skutečnosti, které svědčí o odpovědnosti obviněného za daný trestný čin a o tom, zda je právo na náhradu škody. K těmto skutečnostem postačí např. úřední záznamy, nejsou třeba procesní důkazy, které by jinak musely být použity v hlavním líčení. Jsou nutné důkazy, které usvědčují obviněného z trestní odpovědnosti, jinak by soud narovnání schválit neměl, proto je třeba, aby každý procesní postup byl důkladně zvažován. Je tedy důležité posoudit, zda neprojednat věc v hlavním líčení a provést řádné dokazování, či se dát jednodušší a rychlejší cestou se souhlasem obviněného, a to způsobem narovnání.¹⁰¹

---

¹⁰¹ Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 398.

Veřejný zájem není v žádném zákoně ani na jiném místě definován, ponechává tedy stanovení jeho obsahu soudní praxi. Bylo by jistě na místě, aby byl veřejný zájem definován, aby nemohlo dojít ke zneužití, např. tím, že by za veřejný zájem byl vydáván zájem zjevně individuální, nebo naopak spor mezi pachatelem a obětí nebyl vyvyšován na veřejný zájem, ač by šlo o ryze soukromý spor.¹⁰² Je však zřejmé, že čím je silnější veřejný zájem na postihu skutku a jeho pachatele, tím jsou menší šance na využití institutu narovnání. Pokud je v postavení poškozeného stát, je jistě i veřejný zájem větší, nicméně i v těchto případech bude konečné rozhodnutí na posouzení soudu či státního zástupce. Míra dotčení veřejného zájmu bude záviset na síle rozsahu, jestli čin narušil soukromou oblast poškozeného nebo i širší veřejnost, půjde o okruh společenských vztahů, zájmů a sílu zásahu do nich.¹⁰³

Osoba obviněného spoluurčuje závažnost činu, může se projevat pozitivně, negativně nebo i v kombinaci obojího, nejde však o oddělené hodnocení bez přesného vymezení vztahu obviněného ke způsobu provedení skutku, okolnosti spáchání, pohnutky, míry zavinění. Soud musí přihlídnout k tomu, zda jde o pachatele mladistvého, ve věku blízkém mladistvým, prvotrestaného, recidivistu, je důležité pachatelovo chování před činem a po činu, záleží i na psychickém stavu a úrovně duševního zdraví pachatele, příp. zda nešlo o zmenšenou přičetnost. Osobní a majetkové poměry obviněného přímo s činem sice nesouvisí, ale posuzuje se sociální zařazení obviněného, výdělkové a finanční poměry, pracovní výsledky, rodinný a zdravotní stav, vyživovací povinnosti, je zjevné, že o okolnosti významné pro zamýšlený procesní postup narovnání z hlediska obviněného jako předmětu působení. Tyto okolnosti jsou u všech obviněných různé, tudíž i opatření budou mít různý vliv na osobu pachatele a jejich účinek bude jinak citelný, osobní a majetkové poměry se nesmí nadhodnocovat, ale jsou důležitým faktorem např. i při určení výše částky k obecně prospěšným účelům, musí se hodnotit konkrétní dopad na osobu obviněného.¹⁰⁴

---

¹⁰² Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.

¹⁰³ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2000. s. 97

¹⁰⁴ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.

Soud musí hodnotit i další podklady týkající se obviněného, jako nezbytný se jeví např. aktuální opis z rejstříku trestů, informace o pověsti z místa bydliště, posudek od zaměstnavatele, majetkové poměry a sociální situace obviněného i jeho rodiny, lékařská zpráva, posudky sociálního orgánu, výpis z karty řidiče.¹⁰⁵ Z ustanovení § 4 odst. 2 písm. a) zákona o Probační a mediační službě¹⁰⁶ vyplývá, že v obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho rodinnému i sociálnímu zázemí bude nápomocna právě Probační a mediační služba, která v případě narovnání má veliký význam.

3.2. Výslech obviněného a poškozeného

Před rozhodnutím o schválení narovnání soud a v přípravném řízení státní zástupce vyslechne obviněného a poškozeného, zejména k způsobu a okolnostem uzavření dohody o narovnání, zda dohoda o narovnání mezi nimi byla učiněna dobrovolně a zda souhlasí se schválením narovnání. Obviněného vyslechne také k tomu, zda rozumí obsahu obvinění a zda si je vědom důsledků schválení narovnání. Součástí výslechu obviněného musí být i prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Před výslechem je třeba obviněného i poškozeného poučit o jejich právech a o podstatě institutu narovnání (§ 310 odst. 1, 2 TrŘ).

Výslechy před schválením narovnání se ověřují skutečnosti důležité pro rozhodnutí soudu. Výslechem obviněného je třeba zjistit, že obviněný uznává spáchání skutku, pro který je stíhán, za jakých okolností se dohodl a poškozeným a jestli si je vědom toho, že se vzdává svého práva na řádný proces, dále se např. ověřuje, jakým způsobem uhradil způsobenou škodu nebo učinil potřebné úkony k její úhradě, zda tak učinil dobrovolně, jak vypořádal závazky s poškozeným, komu adresuje na účet soudu složenou částku, v případě, že soud narovnání schválí.¹⁰⁷ Výslech obviněného je sice prováděn po poučení podle § 33 odst. 1 TrŘ¹⁰⁸, nemá ani

---

¹⁰⁵ Sotolář, A.; Púry, F.; Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s.90

¹⁰⁶ zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

¹⁰⁷ Srov. Rizman, S.; Šámal, P.; Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení, III. část. *Trestní právo*. 1997, roč. 2, č. 2, s. 8

¹⁰⁸ Obviněný má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky. Má právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. S obhájcem se však v průběhu svého výslechu

nemůže mít ovšem povahu důkazního prostředku, který je upraven v § 207 TrŘ, a neprovádí se v důkazním řízení před soudem, neprovádí se dokazování skutkových okolností, ale výslechy slouží k upřesnění a ověření skutečností, která jsou důležitá z hlediska rozhodnutí soudu nebo státního zástupce. Pro rozhodnutí o schválení narovnání není podstatné zjišťovat, zda se skutek stal a zda tento skutek spáchal obviněný, soud, v přípravném řízení státní zástupce, se naopak musí přesvědčit, zda obviněný učinil své prohlášení svobodně, vážně a určitě, zda rozumí sdělenému obvinění a zda zná důsledky svého postupu.¹⁰⁹

Výslech poškozeného by měl být obdobného rázu, i poškozený by měl jednoznačně vyjádřit svůj souhlas s tímto řešením sporu, vyjádřit se k okolnostem, za nichž došlo k narovnání s obviněným, a ke krokům, které obviněný již učinil nebo v budoucnu má učinit v zájmu odčinění újmy způsobené trestným činem. Výslech poškozeného je prováděn po poučení o jeho právech podle § 43 TrŘ a o podstatě institutu narovnání. Měl by se vyjádřit, zda tento způsob vyřízení považuje za dostačující, poškozený má právo se projevit k adresátovi částce složené obviněným na účet soudu určené k obecně prospěšným účelům, mimo část, která náleží státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.¹¹⁰ Ani výslech poškozeného není obsahově orientován na svědecké vymezení skutkových okolností, poškozený zde nevystupuje jako svědek, proto nemůže být odpovědný za křivou výpověď. Pokud je poškozených více, musí být splněny všechny podmínky u všech poškozených.

V případě, že je poškozenou právnická osoba, lze podle § 310 odst. 3 TrŘ místo výslechu statutárního zástupce nebo jiné osoby oprávněné jednat jejím jménem opatřit písemné prohlášení. Za právnickou osobu mohou též činit právní úkony i jiní pracovníci nebo členové, pokud je tak stanoveno ve vnitřních předpisech právnické

---

nemůže radit o tom, jak odpovědět na již položenou otázku. Může žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení. Je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby. Uvedená práva příslušejí obviněnému i tehdy, je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena.

¹⁰⁹ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.

¹¹⁰ Rizman, S.; Šámal, P.; Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení, III. část. *Trestní právo*. 1997, roč. 2, č. 2, s. 8

osoby nebo je to obvyklé vzhledem k jejich pracovnímu zařazení (srov. § 20 odst. 2 ObčZ).¹¹¹

3.3. Rozhodnutí

Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, jehož se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání zahrnující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony, případně způsob jiného odčinění újmy vzniklé přečinem, peněžní částku určenou k obecně prospěšným účelům s uvedením jejího příjemce, včetně částky odevzdané státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, a výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřován přečin, jehož se narovnání týká (§ 311 odst. 1 TrŘ).

Dohoda o narovnání by měla mít písemnou formu. Ač je dohoda o narovnání schválená soudem, nemá exekuční titul (na rozdíl od narovnání v občanskoprávním řízení).

Soud nebo v přípravném řízení státní zástupce bude rozhodovat o dohodě o narovnání, rozhodnutí bude mít formu usnesení. Shledá – li soud důvody k vyřízení věci narovnáním, dohodu schválí, pokud ne, dohodu neschválí. Pokud podá soudu návrh na narovnání obviněný či poškozený, soud není povinen o něm rozhodnout, neshledá – li důvod k takovému postupu. Zamítavé stanovisko k návrhu na narovnání soud nemusí zdůvodňovat, postačí vyjádření, že činí procesní úkony směřující k jinému způsobu ukončení řízení, právě proto se strany nemohou domoci přezkumu jeho postupu v tomto směru před soudem druhého stupně.¹¹²

Obviněný ani poškozený se nemohou domáhat rozhodnutí o narovnání, rozhodnutí je pouze na uvážení soudu či státního zástupce.

Odklony od standardního trestního řízení jsou totiž chápány jako na výběr dané alternativy, jejichž uplatnění si nelze nárokovat. Soud se proto nemusí obligatorně zabývat splněním předpokladů pro jejich využití. Základním řešením každé trestní

---

¹¹¹ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.

¹¹² Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 398.

věci je totiž její projednání a rozhodnutí ve standardním řízení naplňujícím právo na spravedlivý proces, a proto v případě zvolení takového postupu nelze rozhodujícímu orgánu nic vytknout a označit jeho postup za nesprávný, ani v případě, že se obviněný vyřešení své věci odklonem domáhal. ¹¹³

Proti rozhodnutí o schválení narovnání může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, která má odkladný účinek (§ 309 odst. 2 TrŘ). Právo stížnosti státního zástupce zajišťuje přezkoumání věci nadřízeným soudem v případě, kdy s postupem soudu prvního stupně nesouhlasí orgán výlučně disponující s obžalobou, jelikož schválením narovnání a zastavením trestního stíhání je o obžalobě definitivně rozhodnuto. V případě, že o schválení narovnání rozhodne v přípravném řízení státní zástupce, náleží rozhodování o stížnosti nadřízenému státnímu zástupci. ¹¹⁴

Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání je meritorním rozhodnutím a je jím ukončeno trestní stíhání konkrétní osoby. Rozhodnutí o schválení narovnání se eviduje jako skutečnost významná pro trestní řízení (§ 313 TrŘ). Toto rozhodnutí je pro obviněného srovnatelné s rozhodnutím o vině, vytváří tak překážku rei iudicatae.

Kromě řádného opravného prostředku, kterým je stížnost proti rozhodnutí o schválení narovnání, přichází v úvahu ještě mimořádné opravné prostředky, kterými v tomto případě jsou stížnost pro porušení zákona podle ustanovení § 266 a násl. TrŘ, návrh na obnovu řízení podle § 277 a násl. TrŘ a dovolání podle § 265a a násl. TrŘ.

3.4. Mediace

Vzhledem k tomu, že soud by neměl při schvalování narovnání zprostředkovávat kontakt mezi obviněným a poškozeným, je nutné působení specializované, vysoce kvalifikované nestranné osoby, kterou je v případě narovnání mediátor. ¹¹⁵ Probační a mediační služba začala v České republice fungovat od 1.1.2001, plní ve vztahu k soudům a státním zastupitelstvím významné asistenční

---

¹¹³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 426/2004

¹¹⁴ Šámal, P.; Půry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.

¹¹⁵ Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*. 1998, roč. 6, č. 8, s. 397.

úkoly, jak jsem již zmínila, např. zprostředkování mezi obviněným a poškozeným v případě narovnání.¹¹⁶ Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu (§ 2 odst. 2 ZPMS). Mediaci a probaci tedy sehrává velmi důležitou roli nejen v institutu narovnání, ale i podmíněného zastavení a alternativních řešení sporů vůbec.

3.5. Judikatura

I v případě narovnání zde uvedu některé významné judikáty, které prezentují rozhodovací praxi a napomůžou k lepšímu upřesnění a pochopení aplikace institutu narovnání.

TR NS 1/2003 – T 652

O schválení narovnání podle § 309 a násl. TrŘ nelze rozhodnout ani při splnění ostatních podmínek, jestliže je obviněný stíhán pro trestný čin, kterým nebyla způsobena škoda či jiná újma, kterou by bylo možno v procesu narovnání nahradit či jinak odškodnit podle § 309 odst. 1 písm. b) TrŘ a jež by odůvodňovala, aby v řízení vystupoval poškozený ve smyslu § 43 TrŘ, s nímž by obviněný mohl jednat o urovnání vztahů narušených spáchaným trestným činem.

TR NS 7/2004 – T 706

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) TrŘ umožňuje napadnout pouze pozitivní rozhodnutí soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 1 TrŘ), a to pro případ, že bylo učiněno, aniž byly splněny zákonné podmínky pro jeho vydání. Stejným způsobem je konstruován tento dovolací důvod i ve vztahu k rozhodnutí o narovnání podle § 309 odst. 1 TrŘ.

Posouzení, zda byly v konkrétním případě splněny předpoklady pro podmíněné zastavení trestního stíhání (schválení narovnání), je v řízení před soudem výlučně v kompetenci soudu prvního stupně, a pokud tento soud nevyužije možnosti tohoto alternativního řešení trestní věci, pak není odvolací soud, ale ani dovolací soud

---

¹¹⁶ Ščerba, F. *Metody činnosti Probační mediační služby. Trestní právo.* 2002, č.6, s. 21.

oprávněn tento jeho závěr jakkoli přehodnocovat. Trestní řád totiž odvolacímu soudu neumožňuje, aby sám v rámci odvolacího řízení podmíněně zastavil trestní stíhání (schválil narovnání), jestliže tak neučinil již soud prvního stupně (srov. § 257 TrŘ), stejně jako mu s ohledem na fakultativní povahu tohoto odklonu od standardního řízení nedává oprávnění zrušit napadený rozsudek pouze z toho důvodu, že soud prvního stupně nevyužil možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání či schválení narovnání (srov. § 258 a § 259 TrŘ). Nevyužití možnosti použití těchto odklonů tedy nezakládá ani dovolací důvod ve smyslu § 265 odst. 1 písm. f) TrŘ.

TR NS 40/2007 – T 1037

Došlo – li trestným činem k usmrcení poškozeného, pak jeho pozůstalým může vzniknout samostatný a originární nárok na náhradu škody založený úmrtím poškozeného (např. podle § 444 odst. 3, § 448 a § 449 odst. 2, 3 ObčZ, § 375 až 379 ZPr). V takovém případě se pozůstalí po zemřelém sami stávají poškozenými ve smyslu § 43 odst. 1 TrŘ, mohou v trestním řízení uplatnit proti obviněnému nárok na náhradu škody podle § 43 odst. 3 TrŘ a zároveň jim náleží práva vyplývající z ustanovení § 309 a § 311 TrŘ o schválení narovnání, protože uvedené nároky pozůstalých na ně nepřechází po usmrcené osobě ve smyslu § 45 odst. 3 a § 310a TrŘ, ale jsou jejich vlastními nároky.

O 216/2002

Ačkoli zákon výslovně neřeší otázku, zda mohou obvinění a poškození vzít zpět svůj dříve udělaný souhlas se schválením narovnání, s ohledem na právo obviněného, resp. poškozeného na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 LZPS) je třeba zachovat možnost dosažení standardního průběhu trestního řízení, a proto nic nebrání tomu, aby obviněný či poškození vzali zpět svůj souhlas s tímto alternativním vyřízením věci. Mohou tak učinit výslovným prohlášením, a to až do doby, než případně učiní rozhodnutí soud druhého stupně (podle analogie zpětvzetí souhlasu poškozeného podle § 163 odst. 2 TrŘ).

O 282/2003

Zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) TrŘ přichází v úvahu pouze v případech, kdy kompletního účelu trestního řízení, zejména odstranění škodlivého následku, je již dosaženo v době, kdy je podle tohoto ustanovení rozhodováno a obviněného tak není třeba motivovat k vedení řádného života hrozbou trestněprávními sankcemi. V případech, kdy škodlivý následek kde dni rozhodování odstraněn není, je nutno namísto postupu podle § 172 odst. 2 písm. c) TrŘ využít postup podle § 307 nebo § 309 TrŘ a podmíněném zastavení trestního stíhání nebo narovnání.

O 317/2003

Zaplacením dlužného výživného lze mít z hlediska trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 TrZ, který neměl trvalých následků, za splněnou podmínku narovnání a zastavení trestního stíhání uvedenou v ustanovení § 309 odst. 1 písm. b) TrŘ. Vzhledem k tomu, že takové jednání zároveň splňuje podmínky účinné lítosti podle § 214 TrZ, však postup podle § 309 odst. 1 TrŘ nepřipadá v trestním řízení v úvahu, neboť bez ohledu na postoj a přání obviněného je nutno podle stadia tohoto řízení pro zánik trestnosti takového činu trestní stíhání zastavit (§ 172 odst. 1 písm. f), § 188 odst. 1 písm. c) TrŘ, popř. obviněného zprostit obžaloby (§226 písm. e) TrŘ).

O 353/2004

Institut narovnání podle § 309 a násl. TrŘ lze aplikovat pouze v těch případech, kdy trestným činem obviněného byla způsobena škoda objektu, který má v trestním řízení postavení poškozeného podle § 43 TrŘ.

R 46/1999

Před rozhodnutím o schválení narovnání podle § 309 odst. 1 TrŘ a o zastavení trestního stíhání podle § 311 odst. 2 TrŘ musí soud také ověřit, zda peněžní částka určená k obecně prospěšným účelům byla v celé výši složena na účet soudu.

ÚS 52/2000-n.

Pro stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost je mimo jiné určující zejména význam chráněného zájmu. Čím významnější je konkrétní chráněný zájem, tím nebezpečnější jsou útoky vedené proti němu, což přirozeně platí i naopak. To vše znamená, že nebezpečnost činu pro společnost a jeho stupeň, nelze posuzovat izolovaně od chování poškozeného, zejména od takového chování, jímž poškozený, byť konkludentně, dává najevo, že ponechává otevřen prostor modifikacím, a nejen to, i výkladu dosavadních vzájemných ujednání s obviněným, a to způsobem, jenž i u obviněného je dokonce způsobilý vyvolat přesvědčení o možné následnosti těchto modifikací, resp. výkladu.¹¹⁷

4. Odklony ve zkráceném přípravném řízení

Zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let¹¹⁸ (§ 179a odst. 1 TrŘ). Smyslem zkráceného přípravného řízení je rychlé a neformální objasnění skutkových okolností, týká se omezeného okruhu typově méně nebezpečných trestných činů a konají ho policejní orgány, které jsou blížeji specifikovány v § 12 odst. 2 TrŘ.¹¹⁹

4.1. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

Novela provedená zákonem č. 283/2004 Sb. vložila do trestního řádu možnost rozhodnout o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání státním zástupcem, a to ve zkráceném přípravném řízení. Ačkoli novela s účinností od 1.1.2012 z ustanovení § 179g vypustila zmínku o použití tohoto institutu za

---

¹¹⁷ Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 6. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H.Beck, 2008.s . 2245.

¹¹⁸ Do 1.1.2012 se jednalo o hranici nepřevyšující 3 roky, tato změna značně souvisí s novým trestním zákoníkem, který zvedl hranice zákonné trestní sazby u většiny trestných činů, tudíž klesl počet věcí projednávaných ve zkráceném přípravném řízení.

¹¹⁹ Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád: Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl – Trestní řád.* Praha: Linde, 2010.

podmínek uvedených v § 307 TrŘ , toto ustanovení se svým pojetím i obsahem blíží institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Je zde však stále v postavení podezřelého, nikoliv obviněného. Stejně jako v případě podmíněného zastavení trestního stíhání jsou stanoveny podmínky pro uplatnění podmíněného odložení podání návrhu na potrestání. Je nutné, aby se podezřelý doznal, další podmínkou je, aby se vyrovnal s poškozeným, pokud jde o škodu způsobenou trestným činem.¹²⁰ Nově je rozšířena podmínka o náhradě škody, která má nyní blíž k podmíněnému zastavení trestního stíhání a je tak značně jasnější, je tedy nezbytné, aby *nahradil škodu, pokud byla způsobena nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, nebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě; vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání; s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání vyslovil souhlas a vzhledem k osobě podezřelého, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.*

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je formou mezitímního rozhodnutí sui generis, je to rozhodnutí dočasné, neboť trestní stíhání v takovém případě není vůbec zahájeno, může o něm rozhodovat pouze státní zástupce.

V rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky, po uplynutí zkušební doby, pokud podezřelý vyhověl všem stanoveným podmínkám, rozhodne státní zástupce, že se osvědčil. Pokud do šesti měsíců od uplynutí zkušební doby státní zástupce nerozhodl, že se osvědčil, má se za to, že se osvědčil.¹²¹

4.2. Odložení věci při schválení narovnání

Novela provedená zákonem č. 283/2004 Sb. přinesla do trestního řádu také odložení věci při schválení narovnání. Odložení věci při schválení narovnání není v trestním řádě příliš detailněji rozebrán, na rozdíl od podmíněného odložení podání

---

¹²⁰ Ščerba, F. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č.5

¹²¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

návrhu na potrestání, ustanovení § 179c odst. 2 písm. f) TrŘ odkazuje na obdobné použití § 309 a násl. TrŘ, které se zabývá narovnáním. Tento institut ve zkráceném přípravném řízení není příliš často využíván, k narovnání dochází častěji až před soudem. Nelze se divit, že ve dvoutýdenní lhůtě pro konání zkráceného přípravného řízení, případně prodloužená o dalších deset dnů (§ 179b odst. 4, § 179f odst. 2 písm. a) TrŘ), je nadměru krátká a lze v ní splnit všechny požadavky kladené na tento odklon jen ve zcela výjimečných případech, častěji tak bude narovnání uplatněno až v řízení před soudem.¹²²

Obdobně se použije ustanovení § 309 až 314, avšak s některými rozdíly. Rozhodnout o odložení věci při schválení narovnání lze u trestných činů, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Pachatel, proti kterému se vede trestní řízení, je v postavení podezřelého, nikoli obviněného. Rozhodnutí o odložení věci při schválení narovnání může vydat pouze státní zástupce, řízení se vede v přípravném řízení, proto nemůže být příslušný soud, státní zástupce tam činí na návrh policejního orgánu. Po schválení narovnání se trestní stíhání nezastaví, ale věc se odloží, trestní stíhání totiž neprobíhalo. Po nabytí právní moci rozhodnutí vydaného na základě § 179c odst. 2 písm. f) TrŘ, nastává překážka věci rozhodnuté podle zvláštního ustanovení § 11a písm. a) TrŘ, které zakotvuje nepřípustnost zahájení trestního stíhání proti téže osobě pro týž skutek, o kterých byla věc po schválení narovnání odložena, nikoliv podle § 11 odst. 1 písm. g) TrŘ, který upravuje zákaz dalšího trestního stíhání, bylo-li ve věci schváleno narovnání podle § 309 TrŘ.¹²³

---

¹²² Ščerba, F. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č.5

¹²³ Srov. Šámal, P.; Púry, F.; Baxa, J. et al. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008.

5. Komparace se zahraniční úpravou odklonů

5.1. Rakousko

Rakouské trestní právo vychází ze stejných kořenů jako právo české, stejně tak odklony mají některé prvky společné s českou právní úpravou, jiné naopak výrazně odlišné. Rakouská právní úprava odklonů je obsažena v kodifikaci trestního práva procesního, tedy v trestním řádu z roku 1975 (zákon č. 631/1975 Strafprozessordnung – dále jen StPO). Do StPO odklony zavedla novela provedená spolkovým zákonem č. 55 BGBl z roku 1999 s účinností od 1.1.2000, do trestního řádu byla vložena hlava IXa, která se zabývá odklony v trestním řízení, kromě některých věcných změn následující novely přesunuly odklony do hlavy XI (§ 198 a násl. StPO).¹²⁴

Na rozdíl od české právní úpravy zná rakouský StPO pouze jeden základní typ odklonu, a to odstoupení od trestního stíhání (Rücktritt von der Verfolgung). Tento typ odklonu má čtyři varianty: odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžité částky, odstoupení od trestního stíhání po provedení obecně prospěšných prací, odstoupení od trestního stíhání po zkušební době (podmíněné odstoupení od trestního stíhání) a odstoupení od trestního stíhání na základě narovnání.¹²⁵

Rozhodnout o odstoupení od trestního stíhání může jednat státní zástupce, po podání obžaloby soud, a to až do okamžiku skončení hlavního líčení. Využít tento odklon lze za následujících podmínek:

- je dostatečně zjištěn skutkový stav
- nejsou splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání podle § 190 až § 192 StPO (tato ustanovení popisují případy, kdy není možné či nutné, aby obviněný byl jakkoli potrestán za daný trestný čin, a to ani formou odklonu)
- pro odrazení obviněného a jiných osob od páčání trestné činnosti není třeba ukládat trest
- není dána příslušnost Zemského soudu s přisedícím či porotního soudu
- vina obviněného není závažná ve smyslu § 32 StPO (způsob jednání pachatele, jeho pohnutky, následky činu, polehčující/přítěžující okolnosti)

---

¹²⁴ Ščerba, F. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení. *Trestní právo*. 2010, č. 12, s. 24

¹²⁵ tamtéž

-činem nebyla způsobena smrt.¹²⁶

I v Rakousku mají svou funkci mediátoři a pracovníci probační služby. Při mimosoudním narovnání a při provádění obecně prospěšných prací, probační činnosti a účasti obviněných na speciálních probačních programech spolupůsobí vyčlenění pracovníci soudu a odborníci soukromých sdružení, na něž bylo vyřizování úkolů mediační a probační služby přeneseno. Pokud si soud nebo státní zástupce vyžádá činnost mediátora, je mu určena osoba mediátora zkušená v komunikativních dovednostech, která zprostředkovává urovnání vztahů narušených trestnou činností a snaží se nalézt společensky akceptovatelné řešení, poté je odpovědný za vyvážené vedení mediačního procesu. Při zprostředkování obecně prospěšných prací spolupůsobí na žádost soudu či státního zastupitelství tzv. zprostředkovatelé, osoby zkušené v sociální oblasti, kteří zprostředkovávají informace pro obviněného.¹²⁷

Rozdíl rakouské právní úpravy odklonů od české spatřuji především v tom, že rakouská úprava připouští až na výjimky všechny druhy odklonů v podstatě v jakémkoli trestním řízení a především vyčerpává všechny sankční prvky, které nejsou spojené s odnětím svobody. Výsledkem je, že státní zástupce či soud mají při úvaze o uplatnění odklonu podobný výběr jako při alternativním trestání v hmotněprávní rovině, zda obviněný bude postižen v majetkové sféře (odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžité částky), na volném čase (odstoupení od trestního stíhání po provedení obecně prospěšných prací), formou kontroly během zkušební doby (podmíněné odstoupení od trestního stíhání), anebo zda mírnější postup v podobě odklonu podloží dosaženým narovnáním mezi obviněným a poškozeným.¹²⁸ Domnívám se, že chybějící prvek obecně prospěšných prací formou odklonu je velkým nedostatkem v naší právní úpravě. Co bych naopak vytkla rakouské úpravě je nedostatečné postavení poškozeného v rámci uplatňování odklonů. Nahrazení škody poškozenému v případě rakouské úpravy nelze považovat za obligatorní podmínku. V případě narovnání lze provést tento odklon i bez souhlasu poškozeného, jako další oslabení práv poškozeného je nepřiznání práva podat stížnost proti aplikaci odklonu. Lze namítat, že výrazné zohledňování práv

---

¹²⁶ Ščerba, F. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení. *Trestní právo*. 2010, č. 12, s. 25

¹²⁷ Sotolář, A., Doubravová, D. K nové rakouské právní úpravě odklonů od standardního trestního řízení a k rakouskému modelu uplatnění mediace v trestních věcech. *Právní rozhledy*. 2000, č. 3, s. 98

¹²⁸ Ščerba, F. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení. *Trestní právo*. 2010, č. 12, s. 36

poškozeného může vést k obtížnější možnosti aplikace odklonu, nicméně zapojení poškozeného do řízení je jednou ze základních funkcí tohoto alternativního opatření, aby došlo k urovnání konfliktu mezi obviněným a poškozeným.¹²⁹

5.2. Polsko

V polském právním řádu najdeme jak instituty podobné těm našim, tak i ty, kterými je české trestní právo dotčeno jen okrajově. Ač v omezené míře, tak již při rekonstrukci práva v roce 1969 zakotvilo Polsko do trestního odklonu, a to podmíněné zastavení trestního stíhání. Podle důvodové zprávy bylo cílem tohoto odklonu zbavit řízení před soudem bagatelní trestné činnosti, kde se možnost resocializace pachatelů jeví jako pravděpodobná, zkušební dobu mohl stanovit i kurátor. Novelou v roce 1997 byla pravomoc rozhodovat odebrána kurátorovi a svěřena výlučně do kompetence soudu, prokurátor může podat návrh na podmíněné zastavení trestního stíhání soudu a soud v tomto případě rozhodně mimo hlavní líčení, pokud shledá podmínky pro odklon za splněné. Jako velmi zajímavé se jeví, že institut podmíněného zastavení trestního stíhání je v Polsku zařazen do trestního zákona a části do trestního řádu.

Podmínky pro uplatnění institutu podmíněného zastavení trestního stíhání jsou dány, že vina a společenská škodlivost činu není značná, okolnosti jeho spáchání nebudí pochybnosti a osoba dosud za úmyslný trestný čin netrestaného pachatele, jeho vlastnosti a osobní poměry, jakož i dosavadní způsob života odůvodňují předpoklad, že přes zastavení trestního stíhání bude dodržovat právní pořádek, a zvláště nespáchá znovu trestný čin. Podmíněné zastavení trestního stíhání může být použito v případě, že trestní sazba daného trestného činu nepřekračuje v horní hranici tři roky, případně pět let, pokud došlo mezi obviněným a poškozeným k narovnání (pachatel nahradil škodu či se s poškozeným dohodl na způsobu náhrady škody). Zkušební doba bude stanovena na dobu do dvou let, v této době může být pachatel pod dohledem kurátora či jiné společenské organizace, která se zabývá péčí o tyto osoby.¹³⁰

---

¹²⁹ tamtéž. s. 37

¹³⁰ Palovský, T. Vybrané otázky k alternativám trestání v Polsku. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 8, s.251

Jako další odklon je v Polsku odstoupení od uložení trestu, to má místo tam, kde stupeň viny pachatele a škodlivost spáchaného činu jsou nevelké a není zde potřeba uložení trestu k výchovným a preventivním účelům. Pod pojmem vina je v polském zákoníku spatřována subjektivní stránka trestného činu, lze si pod tím představit české zavinění. Odstoupit od uložení trestu lze v případě absolutní nemožnosti dokonání činu, neúčinnosti návodu či pomoci; překročení mezi nutné obrany či krajní nouze; nepodstatnosti křivých svědectví; nahrazení škody u hospodářského trestného činu; spáchání přečinu urážky, vyvolaného vyzývacím jednáním poškozeného, případně pokud poškozený po urážce oplácel napadením či vzájemnou urážkou; napadení jiného, vyvolané vyzývacím jednáním poškozeného, případně pokud poškozený po napadení oplácel napadením; ve výjimečných případech usmrcení na žádost a pod vlivem soucitu.¹³¹

Další možností je odstoupení od uložení trestu za současného uložení trestního opatření, jde o tato trestní opatření: zbavení veřejných práv; zákaz výkonu určité funkce, povolání či živnosti; zákaz činnosti v oboru tělovýchovy, vzdělávání nedospělých či péče o ně; závazek zdržení se pobytu na určitém místě, zákaz kontaktovat určité osoby či zákaz opuštění vymezeného místa pobytu bez souhlasu soudu; zákaz řízení vozidel určitého druhu; propadnutí věci; závazek náhrady škody; paušální závazek zaplatit určitou sumu poškozenému či na společensky prospěšný účel; peněžitá dávka; zveřejnění rozsudku.

---

¹³¹ Palovský, T. Vybrané otázky k alternativám trestání v Polsku. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 8, s.254

Úvahy de lege ferenda

Po bližším poznání a zpracování mé práce jsem došla jednoznačně k poznatku, že by se odklony měly soudy i státní zastupitelství používat v co největší míře. Domnívám se, že by bylo vhodné, aby použití odklonů bylo obligatorní, místo stávajícího fakultativního využití. Byla by povinnost soudů, příp. státního zastupitelství, aplikovat některý z institutů, pokud by byly splněny všechny zákonné podmínky pro toto využití nebo kdyby aplikaci odklonu navrhla některá ze stran. Odklonů by tak bylo využíváno v hojně míře, naplnit by se jejich účel a zároveň by se odstranila jistá nerovnost v přístupu obviněných a poškozených k právu. V současné době je pouze na zvážení soudce či státního zástupce, zda odklon použije, závisí jen na jejich postoji k odklonům jako takovým.

Jako další změnu bych v trestním řádu provedla samotné řazení odklonů, v současné právní úpravě je podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání ve zvláštních způsobech řízení, ideální by bylo zařadit všechny odklony do samostatné hlavy týkající se pouze odklonů, případně do stávající úpravy rozhodování v přípravném řízení. Právě v přípravném řízení by se měly odklony využívat, aby zcela plnily svou funkci, tj. urychlení vyřízení trestní věci a ulehčení justičnímu systému.

Za zmínku jistě stojí nutnost doznání v případě podmíněného zastavení trestního stíhání, jako řada odborníků, i já se domnívám, že by tuto podmínku bylo lepší po vzoru narovnání nahradit prohlášením obviněného, že spáchal skutek, kde je zároveň zaručeno, že v případě neschválení narovnání nemůže být k tomuto prohlášení přihlíženo jako k důkazu.

Ač stále hovoříme o odklonech, kde není určován trest, myslím si, že by určitá sankční opatření byla na místě, např. obecně prospěšné práce, zákaz činnosti. V případě narovnání je nutné vyrovnat se s poškozeným a určit peněžní částku k obecně prospěšným účelům, co dělat za situace, že obviněný je nemajetný. Nebylo by na místě místo této peněžní částky uložit obviněnému obecně prospěšné práce? V tomto směru bychom se měli inspirovat výše uvedenou rakouskou úpravou. Obecně prospěšnými pracemi by obviněný zároveň konal něco pro veřejnost. Byl by to jistě přínos nejen pro vězeňskou službu, která je značně přeplněná, trest odnětí svobody by v těchto případech měl být na posledním místě, k tomu je jistě zapotřebí

spolupráce Probační a mediační služby, která by měla obviněné navést na tuto myšlenku, že je možné se změnit, nepokračovat v kriminálním životě. Probační a mediační služba by měla pomoci zapojit se těmto lidem zpět do normálního života, získat práci, případně pomoci s kvalifikačním kurzem.

Závěr

Za cíl své diplomové práce jsem si určila ucelený přehled odklonů, jako alternativního způsobu trestního řízení, tyto odklony mají pomoc ulehčit systému soudnictví. Část práce jsem věnovala historii odklonů, jak z hlediska zahraniční, tak i naší právní úpravy, nastínila jsem jejich vývoj, restorativní i retributivní justici, mezinárodní pohled na odklony. Jak jsem již uvedla, odklony vycházejí z podstaty restorativní justice, která znamená obnovující, v tomto případě je vyžadována obnova vztahu mezi obviněným a poškozeným, v tomto vztahu může, dle mého názoru by v každém případě měla, být nápomocna Probační a mediační služba, které jsem se podrobněji ve své práci nevěnovala, ač jsem tak původně zamýšlela, ale rozsah diplomové práce je značně omezen.

Zabývala jsem se pouze odklony dospělých, neformulovala jsem odklony mladistvých, které jsou také důležitou částí odklonů a obzvláště u nich by měly být odklony aplikovány, právě mladistvých by měla být největší snaha o jejich nápravu, o urovnání sporu mezi nimi a obětí, právě mladiství by se měli uvědomit svou chybu, pocítit lítost a snažit se o nápravu. I jim by měla být nápomocna profesionální pomoc v podobě vyškolené osoby z Probační a mediační služby.

Největší pozornost jsem věnovala podmíněnému zastavení trestního stíhání a narovnání, určila jsem, za jakých podmínek je možné tyto instituty aplikovat, formy rozhodnutí, možnosti osvědčení se v případě podmíněného zastavení trestního stíhání, vymezila jsem dohodu o narovnání. Pojednávala jsem také o judikatuře, protože se domnívám, že k úplnému a správnému pochopení je třeba znát vybrané judikáty, které napomůžou ke korektní aplikaci odklonů.

Mimo české úpravy jsem se zaobírala také zahraniční úpravou odklonů, vybrala jsem si naše sousedy, a to Rakousko a Polsko. Některé odklony jsou téměř totožné s našimi, v jiných směrech je značná diference.

Na závěr jsem zhodnotila některé své poznatky formou de lege ferenda, navrhla jsem, jaké změny bych v úpravě odklonů provedla, aby tyto instituty byly lépe využívány.

Resumé

In meiner Diplomarbeit habe ich mich mit einigen alternativen Methoden des Strafverfahrens befasst, die so genannte Abschweifung. Die Abschweifung ist gegenwärtig sehr aktuelles Thema. Sie soll sehr überlasteter Strafjustiz helfen, unnötige Verzögerungen zu vermeiden. Der Unterschied zum Standard – Verfahren ist, dass, wenn das Management nicht den Abschweifungsurteil, aber von diesem Ziel abgelenkt und die Sache anders endet. In unserer Rechtsordnung ist nie genau das Konzept der Abschweifung definiert. Die Abschweifung ist eine Alternative zum traditionellen Freiheitsstrafe. In unserer Rechtsordnung gibt es die Abschweifung relativ kurze Zeit. Es ist speziell bedingte Aussetzung der Strafverfolgung (seit 1994), Siedlung (seit 1995) und wurde im Jahr 2004 in die Strafprozessordnung bedingte Aussetzung der Strafe Petition in einem summarischen Verfahren eingeführt und sich aus der Verfolgung eines Jugendlichen. Jemand unter dem Abschweifung beinhaltet auch Strafbefehl, aber ich halte es nicht im wahrsten Sinne für eine Abschweifung und so habe ich nicht mit dem näher behandelt. Auch internationale Organisationen unterstützen diesen Trend mit alternativen Methoden des Managements und andere europäischen Ländern haben auch ihre Tradition. In einem Kapitel meiner Arbeit habe ich mich mit der Geschichte der Abschweifung. Die Idee der alternativen Verurteilung stammt aus dem alten Ägypten. Die theoretische Grundlage dieser Idee ist ein modernes Konzept zur Strafjustiz, so genannte restorative Justiz. Die Grundidee der restaurativen Justiz habe ich auch kurz in einem Kapitel beschrieben. Ich habe auch sogenannte retributive Justiz erwähnt. Das ist die ursprüngliche Konzeption der Strafjustiz, sogenannte Vergeltung, oder Auge um Auge, Zahn um Zahn. Ausführlich habe ich mich mit Einzelarten der Abschweifung befasst, besonders bedingte Aussetzung der Strafverfolgung und Abrechnung. Ich

habe diese Arten von Abschweifung für ihre Anwendung in der Praxis, Nutzungsbedingungen, Gerichtsentscheidung oder Staatsanwalt analysiert. Als ein Beispiel der Benützung der Abschweifung in der Praxis habe ich den konkreten gerichtlichen Entscheidungen (Judikaten) aufgeführt. Ich halte für sehr wichtig auch die Bewährungshilfe und Mediation Service. Detail habe ich nicht mit dieser Frage befasst, nur habe ich es in Kapitel über die Siedlung erwähnt. Im nächsten Kapitel habe ich mich den Artikel der Abschweifung im Ausland beschäftigt. Ich habe die Nutzung der Abschweifung im Strafverfahren in, Österreich und Polen vergleicht. Die Grundlagen sind die gleichen wie in der Tschechischen Republik, aber es gibt hier auch signifikante Unterschiede. Zum Schluss habe ich einige meiner Gedanken skizziert, wie man die Abschweifung besser zu benutzen, was ich für vorteilhaft halte und im Gegenteil, was geändert werden sollte und was ich als ausreichend halte.

Seznam použité literatury

- Císařová, D., Čížková, J. Několik poznámek k otázkám narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského, *Trestní právo*. 1998, č. 6
- Drašík, A. Odklon v českém trestním procesu (de lege lata). *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1994, č. 4
- Dvořáková, M. Rigorozní práce. *Procesní alternativy k standardnímu trestnímu řízení*. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta. Katedra trestního práva. 2006
- Fastner, J. Ještě k podmíněnému zastavení trestního stíhání, *Bulletin advokacie*. 1995, č. 1
- Fenyk, J.; Sotolář, A.; Sovák, Z. et al. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2001, roč. 6, č. 5
- Fenyk, J., Sotolář, A., Sovák, Z. Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti. *Trestní právo*. 2000, č. 11, 12
- FENYK, Jaroslav, Tomáš HAVLÍK a Miroslav RŮŽIČKA. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu: 1918-2004*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2004, 1159 s. ISBN 80-717-9880-0.
- Fryšták, M. *Trestní právo procesní*. 2.přepřac.vyd. Ostrava: KEY publishing, 2009.
- Holá, L. *Mediace – způsob řešení mezilidských vztahů*. Praha: Grada Publishing. 2003
- Hrušková, D., Ouředníčková, L., Štara, P. K některým teoretickým a praktickým otázkám probační služby. *Trestní právo*. 1997, č. 7 – 8
- Jelínek, J. *Poškozený v českém trestním řízení*. Praha: Karolinum, 1998
- Jelínek, J., Sovák Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. Praha: Eurolex Bohemia, 1999
- Jelínek, J. Poškozený po novele trestního řádu 2001. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11-12

- Jelínek, J., Drašík, A., Hasch K., Nováková J., Nováková, Š., Sovák, Z., Ševčík, V. *Trestní právo procesní*. 3. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2003
- Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007.
- JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní: podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, 784 s. ISBN 978-80-87212-30-1
- JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 2. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.12.2011. Praha: Leges, 2011, 1280 s. ISBN 978-80-87212-99-8.
- Karabec, Z. *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003
- Kursová, J. Diplomová práce. *Alternativy v trestním právu procesní*. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta. Katedra trestního práva. 2011
- Matula, V. Několik poznámek k aplikaci institutu narovnání v trestním řízení, *Trestní právo*. 1999. č. 3
- Mejzlíková, L. Diplomová práce. *Odklony v trestním řízení*. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta. Katedra trestního práva. 2010
- Musil, J. Nový polský trestní řád. *Trestní právo*. 1998, č. 12
- Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-807-1795-728.
- Nett, A. K odklonu v trestním řízení, *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1994, č. 4
- Palovský, T. Vybrané otázky k alternativám trestání v Polsku. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 8
- Palovský, T. K některým problematickým aspektům odklonů v trestním řízení. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 3
- Pipek, J. Podmíněné zastavení trestního stíhání. *Právo a podnikání*, 1994, č.4
- Pipková, H., Pipek, J. Podmíněné zastavení trestního stíhání a mediace podle nových polských trestních kodexů. *Právní rozhledy*, 1998, č. 12

- Rozum, J., Scheinost, M., Tomášek, J., Luptáková, M., Kotulan, P. Mediacce z pohledu občanů České republiky. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 12.
- Rizman, S., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*. 1996, č. 12, 1997, č. 1 – 3
- Sotolář, A. a kol. K reformě trestního procesu a k nové koncepci Probační a mediační služby v ČR. *Právní praxe*, 1997, č. 7 – 8
- Sotolář, A., Šámal, P., Kučírková, L., Augustinová, P., Ouředníčková, L., Doubravová, D. Nizozemský model uplatnění alternativních trestů a mediace v trestních věcech a další perspektivy rozvoje mediační a probační služby v ČR. *Právní praxe*, 1999, č. 9, 10
- Sotolář, A., Doubravová, D. K nové rakouské právní úpravě odklonů od standartního trestního řízení a k rakouskému modelu uplatnění mediace v trestních věcech. *Právní rozhledy*, 2000, č. 3
- Sotolář, A., Púry, F., Šámal, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, Praha: C.H.Beck, 2000
- Sotolář, A. K některým specifickým uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestných věcech mladistvých. *Trestněprávní revue*. 2004, č. 3
- Sotolář, A. Odstoupení od trestního stíhání jako specifická forma alternativního řešení trestních věcí mladistvých, *Trestněprávní revue*, 2004, č.6
- Sotolář, A., Sovák, Z., Kratochvíl, V., Zezulová, J., Šámal, P., Púry, F., Válková, H. a kol. Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl první. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001
- Sotolář, A., Doubravová, D. K nové rakouské právní úpravě odklonů od standardního trestního řízení a k rakouskému modelu uplatnění mediace v trestních věcech. *Právní rozhledy*. 2000, č. 3
- Sovák, Z. Zvláštní způsoby řízení v aktuálním trestním řádu, *Trestní právo*, 1999, č. 1
- Stříž, I. et al. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. 6., doplněné a přepracované vyd. Praha: Linde, 2010, 1184 s. ISBN 978-80-7201-803-1.
- Suchý, O. Odklon v trestním stíhání, *Právník*, 1991, č. 3

- Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H.Beck, 2008
- ŠÁMAL, P. *Trestní řád: komentář*. 6., doplněné a přepracované vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, 23011 s. ISBN 978-807-4000-430.
- Šámal, P. Úvahy nad zjednodušenými formami trestního řízení (diversion) de lege ferenda, Časopis pro právní vědu a praxi, 1994, č. 4
- Šámal, P., Hrachovec, P., Sovák, Z., Púry, F. Trestní řízení před soudem prvního stupně, Praha: C.H.Beck, 1996
- Šámal, P., Novotný, F., Růžička, M. et al. Přípravné řízení trestní, Praha: C.H.Beck, 2003
- Ščerba, F. Metody činnosti probační a mediační služby, Trestní právo, 2002, č. 6 – 8
- Ščerba, F. Odklon jako sankční opatření. Trestněprávní revue, 2009, č. 2.
- Ščerba, F. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení. *Trestní právo*. 2010, č. 12
- Ščerba, F. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č.5
- Teryngel, J. K některým otázkám podmíněného zastavení trestního stíhání, Bulletin advokacie, 1995, č. 9
- Vantuch, P. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu, Právní rozhledy, 1998, č. 8
- Vantuch, P. Podmíněné zastavení trestního stíhání a možnosti jeho využití, Bulletin advokacie, 1994, č. 8
- Vantuch, P. Podmíněné zastavení trestního stíhání a právo na obhajobu, Právní rozhledy, 1997, č. 8
- Zehr, H. *Úvod do restorativní justice*. Přeložila Ludmila Hasmanová a Lenka Ouředníčková. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. 2003. s. 17
- Zehr, H.: Changing Lenses. Herald Press, Scottdale. 1990 in Válková, H., Sotolář, A. Restorativní justice – trestní politika pro 21. Století. *Trestní právo*. 2000, č. 1. s. 6
- Zoubková, I. Kontrola kriminality mládeže, Dobrá voda: A. Čeněk, 2002
- Žatecká, E. Probační a mediační služba dle platné právní úpravy, Časopis pro právní vědu a praxi, 2004, č. 2

